

Dokuz Eylül Üniversitesi
Edebiyat Fakültesi Dergisi
Cilt: 2 Sayı: 3 2013

BİR SÖZ EDİMİ OLARAK YARGI EDİMİ

R. Levent AYSEVER*

ÖZET

Yargı edimi, en genel anlamıyla, doğada karşımıza çıkan bir olguyu ya da insanın yapıp etmiş olduğu bir şeyi (bir eylemini, bir eserini) genel bir yasanın, ilkenin ya da kuralın “terazisinde tartma” edimidir ve iki temel yönü vardır. Birincisi, ancak ve ancak dille yerine getirilir: bir karar ve o karara götüren gerekçeler söyleyerek ya da yazarak dile getirilmeden bir yargı ediminde bulunulamaz. İkincisi, hayatın her alanına yayılır ama yargı konusu edilen şeyin ne olduğuna ve yargı ediminde bulunurken kullanılan genel ilkeye bağlı olarak iki farklı türü vardır: (1) doğa olaylarını her türlü tartışmadan uzak olarak kabul ettiğimiz doğa yasalarının “terazisinde tartma” edimi olarak yargı edimi ve (2) insanın yapıp ettiklerini tartışmaya açık olduğunu kabul ettiğimiz genel ilke ya da kuralların “terazisinde tartma” edimi olarak yargı edimi. Bu yazıda, ikinci türe giren ve yargıçlar tarafından yerine getirilen yargı edimin karmaşık ve çok boyutlu bir edim olduğuna dikkat çekilmekte, arkasından yargı ediminin bir dil edimi olduğu belirtilip dil edimleri konusunda genel bir söz edimleri kuramı geliştirmiş olan John L. Austin ve John R. Searle’ün gözünde yargı ediminin ne tür bir dil edimi olduğuna bakılmakta, sonra çağdaş bir hukuk kuramcısının bu genel söz edimleri kuramından yola çıkarak bir yargı kararı örneği üzerinden yaptığı bir yargı edimi çözümlemesi üzerinde durulmakta, en sonunda söz edimleri kuramı çerçevesinde yapılan bu yargı edimi çözümlemesinin, siyaset, etik, estetik ve zanaat alanlarında kendisini gösteren yargı edimleri konusunda bize sunduğu olanaklar üzerinde durulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: yargı edimi, söz edimleri, John L. Austin, John R. Searle

JUDICIAL ACT AS A SPEECH ACT

ABSTRACT

Judicial act, in its most general meaning, is the act of evaluating a natural phenomenon or human practice in terms of a general law, principle or rule. It involves two aspects. First, it can only be carried out through language: There cannot be judicial act without expressing, verbally or in writing, the decisions and the justification for the decisions. Second, it is found in all facets of life but it is distinguished into two depending on the general principle utilized in the judicial act: (1) Judicial act as evaluating a natural phenomenon in terms of natural laws taken to be indisputable. (2) Judicial act evaluating human practice in

* Doç. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü Öğretim Üyesi.
levent.aysever@deu.edu.tr

terms of general principles or rules, which can be debated. Judicial acts in the second category, carried out by judges, are complex and multidimensional acts. They are linguistic acts that need to be analyzed from the perspectives of John L. Austin and John R. Searle who developed a theory of speech acts. In this article, departing from the general speech acts theory of a modern legal theorist, a judicial acts analysis is examined. The article then dwells upon the possibilities this analysis provides regarding the judicial acts seen in the areas of politics, ethics, aesthetics and craft.

Key words: judicial act, speech acts, John. L. Austin, John R. Searle

Bu yazının konusu, bir yargıcın (ya da bir mahkemenin) bir yargı kararı vermek suretiyle yerine getirdiği bir edim olarak yargı ediminin dilsel çözümlemesi, daha doğru bir ifadeyle, yargı ediminin *bir dil edimi olarak* çözümlemesidir. Elbette, bir karar ve onun öncesinde bir karar-oluşturma süreci içeren bir edim olarak yargı edimi, yalnızca yargıçlar tarafından yerine getirilen bir edim değildir. Söz konusu karar-oluşturma sürecinde yargıcın yaptığı şeyin, bir fiili, hukuk sisteminin onayladığı genel bir kuralın, deyim yerindeyse “terazisinde tartmak” olduğu düşünülürse, yargı ediminin insan hayatının neredeyse her alanına yayıldığını söylemek yanlış olmaz: çoğu zaman, tanıdığı olduğumuz doğa olaylarını, insan eylemlerini, karşımıza çıkan insan-elinden-çıkma nesnelere genel bir yasanın, ilkenin ya da kuralın terazisinde tartma gereği duyarız. Dolayısıyla, yargı ediminin, en geniş anlamında, genel bir ilkeden yola çıkarak olup-biten (Aristoteles’in “bilimler” sınıflamasına göre “teorik bilimlerin” nesnesini oluşturan “olduğundan başka türlü olamayan”) ya da yapıp-edilen (Aristoteles’in “bilimler” sınıflamasına göre “poetik bilimlerle” ile “pratik bilimlerin” nesnesini oluşturan “olduğundan başka türlü de olabilen”) bir şey hakkında bir sonuç çıkarma işi olduğunu söyleyebiliriz.

Ancak doğada olup-bitenleri terazisinde tarttığımız genel ilke ile insanın yapıp-ettiklerini terazisinde tarttığımız genel ilke aynı türden değildir. Doğada olup-biten bir şeyi tartarken başvurduğumuz genel ilkenin, *her türlü tartışmadan uzak* ve doğayı yöneten *yasalardan bir yasa* olduğunu düşünür ve kabul ederiz de insanın yapıp-ettiği bir şeyi (ortaya koyduğu bir eseri, bulunduğu bir eylemi) tartarken başvurduğumuz genel ilkenin, *tartışmaya açık*, insanın bizzat kendisinin koyduğu ve kendi yapıp-etmelerini yöneten *genel kurallardan bir kural* olduğunu düşünür ve kabul ederiz. Bu nedenle, yargı edimini (1) doğada olup-bitenleri tartma edimi ve (2) insanın yapıp-ettiklerini tartma edimi diye ikiye ayırmak, bir yargıcın yerine getirdiği yargı edimini de, bu ikinci tür yargı ediminin altında değerlendirmek yerinde olur.

Elbette, insanın yapıp-ettiği ve genel bir ilkenin terazisinde tartılan şeyler, yargıçların tarttığı şeyler değildir yalnızca. Yargıçlar, insanların toplumun bir bireyi olarak toplumun *diğer bireyleriyle* kurdukları ilişkilerden doğan eylemlerini, başka bir deyişle kamusal alandaki eylemlerini *hukukun ilkelerinin* terazisinde tartarlar. Ama insanın yapıp-ettikleri arasında, ayrıca, yine kamusal alanda yine birey olarak *iktidarla* kurdukları ilişkilerden doğan ve *siyasetin ilkelerinin* terazisinde tartılan eylemleri; kişi olarak kamusal alanın dışında, yani özel alanda *başka kişilerle* kurdukları ilişkilerden doğan ve *etiğin ilkelerinin* terazisinde tartılan eylemleri vardır. Bu üç tür eyleme insanın “*ettiği şeyler*” ya da “*praksis*”i denebilir. Bu üçüne insanın, *estetğin ilkelerinin* terazisinde tarttığı şeyler ile *zanaatın ilkelerinin* terazisinde tarttığı şeyler olarak “*yaptığı şeyler*”i, başka bir deyişle “*poiesis*”ini (deyim yerindeyse, özel alanda meydana getirip kamusal alana sunduğu eserlerini) eklersek, yargı edimine konu olan yapıp-edilen şeyleri tamamlamış oluruz.

Burada, yargı ediminin, yargıçlar tarafından gerçekleştirilen çeşidinin dilsel bir çözümlemesi üzerinde durulacak. Elbette, toplumda bir bireyin başka bir bireye ettiklerini hukuk kurallarını terazisinde tartma işinin tamamını ya da bir bölümünü yargıç dışında başkalarına, yani bir mahkeme heyetine ya da bir jüri heyetine veren farklı yargı sistemleri ve usulleri vardır. Fakat bu yazıda, bireyin bir başka bireye ettiğini bir yargıcın tek başına tarttığı yalın bir yargı edimi göz önünde bulundurularak şunlar yapılmaya çalışılacak: önce yargı ediminin karmaşık ve çok boyutlu bir edim olduğuna dikkat çekilecek, arkasından yargı ediminin bir dil edimi olduğu belirtilip dil edimleri konusunda genel bir söz edimleri kuramı geliştirmiş olan John L. Austin ve John R. Searle’ün gözünde yargı ediminin ne tür bir dil edimi olduğuna bakılacak, sonra çağdaş bir hukuk kuramcısının bu genel söz edimleri kuramından yola çıkarak bir yargı kararı örneği üzerinden yaptığı bir yargı edimi çözümlemesi üzerinde durulacak, en sonunda söz edimleri kuramı çerçevesinde yapılan bu yargı edimi çözümlemesinin, bir bireyin kamusal alanda siyasal iktidara ettiklerini, bir kişinin kamusal alan dışında başka bir kişiye ettiklerini tartma işi olarak yargı edimi ile bir kişinin bir sanat yapıtı ya da bir zanaat ürünü olarak meydana getirdiği şeyleri tartma işi olarak yargı edimi konusunda, daha açık deyişle siyaset, etik, estetik ve zanaat alanlarında kendisini gösteren yargı edimleri konusunda bize sunduğu olanaklar üzerinde durulacak.

I. Büyük Türkçe sözlüklere (TDK 2012, Tuğlacı 1971-74) göre, yargıç ya da hâkim, “millet adına, yargı yetkisini kullanarak yasaya aykırı davranışlarda veya uyuşulmayan işlerde yasayı yerine getirmekle, adaleti gerçekleştirmekle görevli kimse”dir. ‘Hâkim’ sözcüğünün sıfat olarak taşıdığı anlamlar, bu kimsede var olduğu varsayılan özellikler konusunda önemli

ipuçları veriyor. Hâkim olan, “egemenliğini yürüten, buyruğunu yürüten, sözünü geçiren, egemen” kimsedir; “başta gelen, başta olan, baskın çıkan” kimsedir; “yukarıdan gören”, “bir yeri yüksekte bir bütün olarak gören” kimsedir. Yine Türkçe sözlüklere göre, yargıç ya da hâkim, “davacı ve davalıyı dinleyerek sonuca varır”, iki tarafı dinleyerek bir yargıya varır, yani durumu zihninde iyice tartıp (“kavrama, karşılaştırma, değerlendirme vb. yollara başvurarak”) bir “değerlendirme” yapar, yani durumu zihninde iyice tartıp bir karara varır, başka bir deyişle durumu muhakeme edip bir hüküm verir. En sonunda varılan karar ya da hüküm, tıpkı onu dile getiren gibi “egemen”dir, “başat”tır ve “yukarıdan”dır.

‘Yargıç’ ve ‘hâkim’, ‘yargı’ ve ‘hüküm’, ‘yargılama’ ve ‘muhakeme’ sözcüklerinin sözlük anlamlarının bu kısa özeti bize bir yargıç ya da hakimin yerine getirdiği edimin, yani yargı ediminin en az iki boyutunun olduğunu gösteriyor: tartım (akıl yürütme, muhakeme) ve karar (sonuç çıkarma). Nitekim yargı kararlarında da gördüğümüz tam böyle bir yapıdır. Carlos L. Bernal (2007) bu yazının son bölümünde büyük ölçüde yararlanılacak olan makalesinin yargı kararlarının mantıksal bakımdan genel yapısını ele aldığı bölümünde (s. 5-6) gerekçe ve karar bölümlerinden oluşan her yargı kararının bir büyük öncül, bir küçük öncül ve onlardan *modus ponens* yasasıyla² elde edilen bir sonuçtan oluşan koşullu bir tasım formunda olduğunu, bu tasımın öncüllerinin gerekçeye, sonucunun ise karara karşılık geldiğini belirtiyor. Buna göre, en sonunda belli bir hukuki sonuca (3. önerme) varan her yargı kararı, bir koşullu önerme³ olan büyük öncül (1. önerme) ile bir kategorik önerme⁴ olan küçük öncülün (2. önerme) elde edilme süreçleri dışarıda tutulduğunda, şöyle bir mantıksal iç yapıya sahiptir:

$$(1)(x)(Kx \rightarrow HSx)$$

$$(2)Ka$$

$$(3)HSa \quad \text{MP (1,2)}$$

Bu mantık cümlelerinde ifade edilenlere gelince, bir koşullu önerme olan 1 önermesi (yani, büyük öncül) genel bir kuralı ifade eder ve bu genel kural, her yargıcın, fiiliyle *K* koşullarını yerine getiren her *x* faili için, *HK* hukuki sonucuna hükmetme yetkisine sahip olduğunu ve bu *x* faili için bu *HK* hukuki sonucuna hükmetmek zorunda olduğunu söyler. Bir kategorik önerme olan 2 önermesi (yani, küçük öncül), *a* gibi belirli bir failin *K* koşullarını

---

² Bir koşullunun ön-bileşenin evetlenmesi halinde art-bileşenin evetlenmesinin zorunlu olduğunu söyleyen yasa.

³ Koşullu önerme, yani birbirlerine koşul (ise) eklemiyle bağlanmış iki kategorik önermeden oluşan bileşik önerme.

⁴ Kategorik önerme, yani özne ve yüklemden oluşan yalın önerme.

yerine getiren bir fiilde bulunduğunu ifade eder. Yine bir kategorik bir önerme olan 3 önermesi (yani, sonuç önermesi), 1 önermesinin ifade ettiği genel kuralda öngörülen K koşullarına uygun fiilde bulunmuş olduğu 2 önermesinde onaylanan *a* faili için *HS* hukuki sonucuna hükmedildiğini ifade eder. Bu üç mantık cümlesinin birlikte ifade ettiği şey ise, 1 ve 2 gerekçeleriyle (*modus ponens* yasası gereği) *a* faili için 3 kararının verilmiş olduğudur.

Peki, mantıksal içyapısı böyle olan bir yargı kararı üreten bir yargıcın, bir yargı ediminde bulunurken yaptığı şeyin öncülleri tartıp onlardan bir sonuca varmak olarak belirlemek yeterli midir? Sözlükler ve Bernal'ın yukarıda kısa bir özeti verilen mantıksal yapı çözümlemesi, ilk bakışta, yargıçların yargı edimlerinin böyle iki boyutlu bir edim olduğu fikrini destekliyor. Ancak hem sözlüklerde ilgili sözcüklerin taşıdığı yan anlamlar, hem Bernal'ın örnek bir dava üzerinden yaptığı ayrıntılı çözümleme, yargıcın ediminin, çok daha karmaşık, çok daha fazla boyutlu bir edimler zinciri olduğunu da gözler önüne seriyor. Son bölümde geniş olarak kullanılacak olan bu ayrıntılı çözümlemeye şöyle kabaca bir bakış bile bu karmaşık ve çok boyutlu yapıyı görmek için yeterli:

Genel bir hukuk kuralını ifade eden büyük öncül, hukuk kaynaklarının (anayasa, yasalar, yasaların amacı, yasa yapıcının niyeti, örfi hukuk kuralları ya da ilkeleri, akli yorum ilkeleri vb) yorumlanmasıyla elde edilir. Küçük öncül mevcut kanıtlar değerlendirilerek yapılan bir *olgu saptmasıdır*. Sonuç önermesiyle hem failin fiiliyle ilgili *hüküm verilmekte*, hem ilgili makam ya da kişilere bu hükmün gereğinin yapılması *emri verilmekte*, hem de davalının (bazen hem davalı hem davacının) *hukuki statüleri değiştirilmektedir*.

II. Ancak yargı ediminin çok boyutlu olmak dışında, son derece önemli bir yönü daha vardır: her yargı edimi söz ve/veya yazı ortamında gerçekleşir. Daha açık bir anlatımla, her yargıç bir yargı kararı verdiğinde, bu yargı kararını söyleyerek ve/veya yazarak dile döker: Yargılamaya konu olan olayı, yargılamaya konu olan olayın taraflarını, yargılamaya konu olan olayın yarattığı hukuki sorunu, o hukuki sorunu çözüme kavuşturmak için başvurduğu genel kuralı, bu genel kuralı hangi hukuk kaynaklarının hangi yorumundan çıkardığını, kanıtların neler olduğunu, bu kanıtlarla ilgili yaptığı değerlendirmeyi, bu değerlendirmenin sonunda yaptığı olgusal saptamayı, hukuk kaynaklarının yorumundan elde ettiği genel kural ve yaptığı olgusal saptama ışığında vardığı hukuki sonucu söyleyerek ve/veya yazarak dile getirmeden bir yargı ediminde bulunmak mümkün değildir. Dahası, söz konusu hukuki sonuç bu şekilde dile getirilmeden ne ilgili makam ya da kişilere o hukuki sonucun gereğinin yerine getirilmesi emri verilebilir ne de birtakım hukuki statülerin değişikliğe uğraması mümkün olur. Dolayısıyla her yargı ediminin dilde başlayıp dilde

bittiğini, dili çekip aldığımızda ortada bir yargı ediminin de kalmayacağını söylemek hiç de yanlış olmaz. Bunun içindir ki, “bir şey söylemek bir şey yapmaktır” diyen söz edimleri kuramı, yargı edimini bir şey söylemek suretiyle yerine getirilen (bildirmek, söz vermek, emir vermek, teşekkür etmek, aforoz etmek gibi) edimlerden bir edim anlamında, bir söz edimi olarak görür.

III. 40’lı yılların ortasından 50’li yılların sonlarına kadar John L. Austin tarafından geliştirilip⁵ öğrencisi John R. Searle tarafından 60’lı yılların sonlarından başlayarak 80’li yılların ortasına kadar yapılan çalışmalarla en temel düşünceleri bir eleştiri süzgecinden geçirilerek yeniden ortaya konan⁶ söz edimleri kuramına⁷ göre, bir şey söyleyen kişi düzsöz, edimsöz ve etkisöz edimlerinden oluşan (ve bu edimlerin bir toplamı olan) bir söz ediminde bulunur. Bunlardan düzsöz⁸ edimi belli bir dilde bir önerme dile getirmek yoluyla bir nesneye göndermede bulunup ona bir özellik yüklemeye çalışmayı, edimsöz edimi düzsöz edimiyle yerine getirilen (bildirmek, söz vermek, emir vermek, teşekkür etmek, aforoz etmek gibi) dil edimlerinde bulunmaya çalışmayı anlatır. Örneğin, belli bir iletişim ortamında⁹ kitabını arayan muhatabına “Kitap masanın üzerinde” diyen kişi belli bir kitap ile belli bir masaya göndermede bulunur ve o belli kitaba masasının üzerinde olmaklığı yükler. Bu onun yerine getirdiği düzsöz edimidir. Kişi bunu söylerken aynı zamanda kitabın masanın üzerinde olduğunu *bildirir*. Bu da onun yerine getirdiği edimsöz edimidir. Ancak her düzsöz ediminde bulunanın aynı zamanda bir edimsöz ediminde bulunması zorunlu değildir. Örneğin, “Kitap masasının üzerinde” önermesi söz gelişi Türkçe öğrenmeye çalışan biri tarafından sözlü (ya da yazılı) bir alıştırma olarak söylenebilir (ya da yazılabilir). Ancak bir düzsöz ediminde bulunmadan bir edimsöz ediminde bulunmak mümkün değildir: kitabın masanın üzerinde oluşunu bildirmek gibi bir dil ediminde bulunmanın yolu “Kitap masanın üzerinde” tümcesini

---

⁵ Austin, 1946 yılında (*Proceedings of Aristotelian Society*’de) yayımlanan “Other Minds” başlıklı bir çalışmada ilk tohumlarını attığı kuramına 1955 yılında Harvard Üniversitesinde yaptığı ve ölümünden sonra 1962’de *How to Do Things with Words* başlığıyla yayımlanan derslerinde son şeklini vermiştir.

⁶ Searle 1969 yılında yayımlanan *Speech Acts* başlıklı kitabında; arkasından da 1979’da *Expression and Meaning* başlığı altında bir araya getirilerek yayımlanan yazılarında kuramını bir eleştiri süzgecinden geçirerek yeniden ele alır. 1985 yılında Daniel Vanderveken ile birlikte kaleme aldığı *Foundations of Illocutionary Logic* başlıklı kitapta ise söz edimlerinin mantıksal yapılarını ortaya koyar.

⁷ Söz edimleri kuramının ayrıntıları için bkz Aysever 2000 ve 2009.

⁸ “Düzsöz” Austin’e ait bir kavramdır ve onu “seslendirme”, “dillendirme” ve “anlamlandırma” edimlerinin bir toplamı olarak tanımlar. Ancak Searle, Austin’in bu kavramını sorunlu bulur ve onu “sözceleme” ve “önerme edimi” olarak yeniden tanımlar. Fakat bugün genel kabul gören kavramlaştırma Austin’inkidir. Searle’ün eleştirilerinin ayrıntısı için bkz Searle 1968, Aysever, 2000, s. 26-23.

⁹ Ortada aynı dili konuşan bir konuşan (ya da yazan) bir de dinleyen (ya da okuyan) olmak üzere en az iki kişinin bulunduğu (ya da bulunduğu varsayıldığı), bunlardan konuşan (yazan) kişinin dinleyene (okuyana) bir şeyler söyleyerek (yazarak) bir iletide bulunmaya çalıştığı (ya da bulunmaya çalıştığının varsayıldığı), dinleyen (okuyan) kişinin de konuşan (yazan) kişinin söylediği (yazdığı) sözlerle bir şey iletmeye çalıştığını kabul edip o iletici kavramaya çalıştığı durum.

söylemekten geçer. Ayrıca bir ve aynı düzsöz edimiyle, başka iletişim ortamlarında başka edimsöz edimlerinde bulunmak da mümkündür. Örneğin uygun başka bir iletişim ortamında başka bir kişi (hatta aynı kişi) yine belli bir kitap ile belli bir masaya göndermede bulunup o belli kitaba masanın üzerinde olmaklığı yüklemek suretiyle, söz gelişi “Kitap masanın üzerinde olacak” diyerek muhatabına kitabı masanın üzerine koyma *emri verebilir*, ya da muhatabına kitabı masanın üzerine bırakma *sözü verebilir*.

Toplam söz edimini oluşturan üç edimden sonuncusuna, yani etkisöz edimine gelince, o da yerine getirilen edimsöz edimleriyle muhatapta bir duyguya, bir düşünceye ya da bir davranışa yol açmaya çalışmayı anlatır. Örneğin, uygun bir iletişim ortamında “Fare masanın üzerinde” diyerek (düksöz) farenin masanın üzerinde olduğunu bildiren (edimsöz) kişi, bu bildirme edimiyle muhatabında söz gelişi bir tikslenme duygusu ya da masanın temiz olmadığı düşüncesi yaratmaya çalışabilir, veya muhatabının masadan uzaklaşmasını sağlamayı amaçlayabilir.

Etkisöz ediminin, ilk iki edimden önemli bir farkı vardır: düzsöz ve edimsöz edimleri uyuşmsal edimlerken, etkisöz edimi uyuşmsal bir edim değildir. Daha açık bir deyişle, düzsöz ve edimsöz edimlerini dilin sözdizim, anlam ve kullanım kuralları yönetirken, etkisöz edimi dilin bu kurallarının dışında işler. Yukarıdaki örnek üzerinden biraz daha açmak gerekirse, ilgili iletişim ortamını dışarıdan izleyen bir gözlemci, iletişim ortamıyla ilgili bilgilerine konuşulan dilin (burada Türkçenin) sözdizim, anlam ve kullanım kurallarını ekleyerek, “Fare masanın üzerinde” diyen kişinin bulunduğu düzsöz ve edimsöz edimlerini kavrayabilir, ama etkisöz edimini kavrayamaz. Onu da kavrayabilmesi, söyleyen ve dinleyen kişilerle ilgili fazladan birtakım bilgilere sahip olmasına bağlıdır. Bunun içindir ki, kişi bulunduğu edimsöz edimiyle muhatabında belli bir duygu, belli bir düşünce, ya da belli bir davranış şekli yaratmak istese, muhatabı da onun bu isteğini anlasa bile amacına ulaşamayabilir: muhatabında bir tikslenme duygusu ya da masanın temiz olmadığı düşüncesi yaratmaya, veya muhatabının masadan uzaklaşmasını sağlamayı amaçlasa, muhatabı da onun bu niyetinin farkına varsa bile, muhatabında bir tikslenme duygusu, masanın temiz olmadığı düşüncesi oluşmayabilir, muhatabı masadan uzaklaşmayabilir. Bunun tam tersi de doğrudur: kişi bütün bunları amaçlamasa bile, muhatabı onun böyle bir amacı olduğu düşüncesine kapılıp tiksinti duygusu duyabilir, masanın temiz olmadığı düşüncesine varabilir, ya da masadan hızla uzaklaşabilir. Hatta, kişinin böyle bir amacı olmasa, muhatabı da onun böyle bir amacı olmadığı bilse bile onda böyle bir duygu, böyle bir düşünce, böyle bir davranış şekli ortaya çıkabilir.

Bütün bunlardan anlaşılacağı gibi, söz edimleri kuramı açısından bu üç edimden edimsöz edimi, toplam söz ediminin tam merkezinde yer alır: kuram bir söz ediminde bulunan kişiyi, belirli bir önermeyi belirli bir edimsöz gücüyle dillendiren kişi olarak görür ve kişinin bir önermeyi dillendirirken yerine getirdiği edimin hangisi olduğunu ve kişinin o edimi gerçekten yerine getirmiş sayılıp sayılmayacağını, başka bir deyişle edimin başarılı ve kusursuz bir şekilde yerine getirilip getirilmediğini belirleyen faktörleri edimsöz gücünün yedi bileşeni olarak belirler. Kurama göre bunlar da edimsöz ereği, edimsöz ereğinin şiddet derecesi, edimsöz ereğine ulaşma yolu, önerme içeriği koşulları, hazırlayıcı koşullar, içtenlik koşulu ve içtenlik koşulunun şiddet derecesidir.

Kuramın edimsöz gücünün ana bileşeni olarak değerlendirdiği edimsöz ereği, yerine getirilen edimsöz ediminde içkin olan erek ya da amacı anlatır. Örneğin bildirme ediminin amacı, dünyayı betimlemek; söz vermenin, söz veren kişiye bir şey yapma sorumluluğu yüklemek; emir vermenin amacı, muhataba bir şey yaptırmaya çalışmak; teşekkür etmenin amacı, teşekkür eden kişinin, muhatabının kendisi için yaptığı bir şeyden dolayı duyduğu şükran duygusu dışavurmak; aforoz etmenin amacı muhatabı içerisinde yer aldığı din kurumundan dışlamaktır.

Edimsöz ereği aynı olan bazı edimler o ereğe farklı şiddet dereceleriyle ulaşır. Söz gelişi muhataba bir şey yapmasını emretmenin de rica etmenin de ereği aynıdır: muhataba bir şey yaptırmaya çalışmak. Fakat emir veren kişinin muhatabına bir şey yaptırma çabası, rica edenin muhatabına bir şey yaptırma çabasından daha güçlüdür. Bunun gibi muhatabına bir şey yapmaya yemin eden kişi de, muhatabına bir şey yapma sözü veren kişi de bir şey yapma sorumluluğu üstlenir, ama yemin edenin üstlendiği sorumluluk, söz verinin üstlendiği sorumluluktan daha güçlüdür.

Kimi edimsöz edimleri, edimsöz ereğine ulaşmak için özel bir yolun kullanılmasını ya da özel birtakım koşulların varlığını gerekli kılar. Örneğin, emir vermek ile rica etmenin ereği aynıdır, fakat emir vermek söz konusu olduğunda kişi bu ereğe muhatabı üzerindeki otoritesini kullanarak ulaşır. Aynı şekilde, tanıklık etmek ile bildirmenin edimsöz erekları dünyayı betimlemektir, ama tanıklık eden kişi bildiren kişiden farklı olarak, bu betimlemeyi tanıklığına dayanarak yapar. Kimi durumlarda edimsöz ereğine ulaşma yolu, edimsöz ereğinin şiddet derecesini etkiler: örneğin kişinin muhatabına onun üzerindeki otoritesini kullanarak bir şey yaptırmaya çalışması onun bu çabasının gücünü de artırır.

Çoğu durumda yerine getirilen edimin edimsöz gücü, o edimde bulunulurken dile getirilen önermenin içeriğiyle ilgili birtakım koşullar dayatır. Örneğin söz vermek, kişinin kendisinin gelecekte bir eylemde bulunacağı yollu bir önerme dile getirmesini zorunlu kılar; buna karşılık muhatabının ya da üçüncü bir kişinin gelecekte bir şey yapacağı, ya da kendisinin geçmişte bir şey yapmış olduğu yollu önermeler dile getirmesini yasaklar. Benzer şekilde kişi bir konuda teşekkür ediyorsa, teşekkürüne konu olan şeyi dile getiren önermenin muhatabının yaptığı (yapacağı, yapıyor olduğu) bir şeyi dile getirmesini gerektirir.

Her edimsöz edimi birtakım varsayımlar içerir. Örneğin söz verme ediminde, kişi yapmaya söz verdiği şeyin muhatabının yararına olduğunu, muhatabının bu şeyin yapılmasını kendisinden beklediğini, kişinin kendisinin söz verdiği şeyi yapabilecek durumda olduğunu varsayar. Teşekkür etmek de, kişinin teşekkürüne konu olan şeyin kendisine yarayan bir şey olduğunu varsayar. Bu varsayımların birçoğunu edimsöz ereği belirler. Bunun için, edimsöz ereği aynı olan bütün edimsöz edimlerinin ortak bir ya da bir dizi varsayımı vardır. Örneğin edimsöz ereği dinleyen kişiye bir şey yaptırmak olan bütün edimsöz edimlerinin (yani emir vermek, rica etmek, yalvarmak gibi edimlerin tamamı), bir hazırlayıcı koşul olarak, kişinin muhatabının ondan yapılması istenen şeyi yapabilecek durumda olduğunu varsaymasını gerektirir. Fakat varsayımların kimilerini edimsöz ereğine ulaşma yolu belirlediğinden, kimi varsayımlar da ancak belli edimsöz edimlerinde karşımıza çıkar. Örneğin emir vermek ile rica etmek, yukarıdaki varsayımı gerekli kılar; ancak emir ricadan farklı olarak, aynı edimsöz ereğine kendine özgü bir ulaşma yoluyla ulaşılmayı gerektirdiğinden, yani kişinin muhatabına onun üzerindeki otoritesini kullanarak bir şey yaptırmaya çalışmayı gerektirdiği için, konuşan kişinin dinleyen kişi üzerinde bir otoritesi olmasını da gerekli kılar. Dolayısıyla, ancak bu varsayımın doğru olması durumunda kişi muhatabına başarılı ve kusursuz bir biçimde emir vermiş sayılır.

Kişi, içeriği dile getirmiş olduğu önerme olan belli bir edimsöz ediminde bulunduğu her durumda, bir de içeriği dile getirmiş olduğu o önerme olan bir duygusunu dışavurur. Örneğin önerme içeriği kitabı masanın üzerine koymak olan bir söz verme ediminde bulunan, yani kitabı masanın üzerine koyma sözü veren kişi, aynı zamanda da kitabı masanın üzerine koyma *niyetini*; kitabın masanın üzerine koyulması emrini veren kişi, aynı zamanda da kitabın masanın üzerine konulması *isteğini*, kitabın masanın üzerinde olduğunu bildiren kişi aynı zamanda da kitabın masanın üzerinde olduğu *inancını* dışavurur. Elbette kişi söz verdiği şeyi yapma niyeti olmadığı halde o şeyi yapma sözü verebilir, emir verdiği şeyin yapılmasını istemediği halde o şeyin yapılmasını emredebilir, önerme olarak dile getirdiği şeyin olduğuna

inanmadığı halde o şeyin olduğunu bildirebilir. Ancak bütün bu durumlarda, kişinin edimi içten bir edim olmaz. Yani kişi yapma niyeti olmadığı halde söz vermiş, yapılmasını istemediği halde emir vermiş, olduğuna inanmadığı halde bildirmiş sayılır.

Aynı edimsöz ereğine farklı şiddet dereceleriyle ulaşılabileceği gibi aynı ruhsal durum da farklı şiddet dereceleriyle dışavurulabilir. Örneğin rica eden de yalvaran da bir şey yapılması isteğini dışavurur. Ancak rica edilirken dışavurulan isteğin gücü ile yalvarırken dışavurulan isteğin gücü aynı değildir: yalvaran kişinin dışavurduğu istek, rica eden kişinin dışavurduğu istekten daha güçlüdür. Çoğu zaman içtenlik koşulunun şiddet derecesi ile edimsöz ereğinin şiddet derecesi birlikte değişir. Örneğin rica etmek ile yalvarmak söz konusu olduğunda durum budur. Çünkü içtenlik koşulunun şiddet derecesinin artması onun edimsöz ereğinin şiddet derecesini de artırır. Ama kimi durumlarda da bu iki şiddet derecesi birlikte değişmez. Örneğin emir vermenin edimsöz ereğinin şiddet derecesi, rica etmeninkinden daha büyüktür; ama içtenlik koşulunun şiddet derecesinin ricaninkinden daha büyük olması zorunlu değildir. Çünkü emrin edimsöz ereğinin şiddet derecesinin yüksek olması, bu edimin edimsöz ereğine ulaşma yolundan kaynaklanmaktadır: emrin edimsöz ereğinin şiddet derecesi yüksektir, çünkü emir veren dinleyen kişiye, onun üzerindeki otoritesini kullanarak bir şey yaptırmaya çalışır.

Kurama göre, bütün bunların dışında, kimi edimsöz edimleri, edimsöz ereklere gereği, o edimsöz ediminde bulunulurken dile getirilen önermeyi dünyaya uydurmayı, kimi edimsöz edimleri de dünyayı o edimsöz edimi yerine getirilirken dile getirilen önermeye uydurmayı zorunlu kılar. Örneğin bildirmek önermeyi dünyaya uydurmayı, söz vermek ile emretmek ise dünyayı önermeye uydurmayı zorunlu kılar. Kuram, elindeki listeye alışveriş yapan biri ile onu izleyerek aldıklarını listeleyen bir başka biri örneği üzerinden bu iki farklı uydurma doğrultusunu şöyle açıklıyor:

Karısının verdiği, üzerinde “fasulye, yağ, salam, ekmek” yazılı bir alışveriş listesiyle süpermarkete giren bir adam ve bu adam listede yazılanları sepetine ata ata raflar arasında dolaşırken onun her aldığını bir kağıda yaza yaza adamı izleyen bir dedektif düşünelim. Dışarı çıktıklarında her ikisinin de elinde aynı liste olacaktır. Fakat bu iki listenin işlevleri çok farklıdır. Alışveriş yapan adamın elindeki listenin amacı, deyim yerindeyse, dünyayı elindeki listeye uydurmaktır: eylemlerini listeye uygun olarak yapar. Buna karşılık dedektifin elindeki listenin amacı listeyi dünyaya uydurmaktır: listeyi alışveriş yapan adamın eylemlerine uydurduğu söylenebilir. Aralarındaki fark, her iki durumda bir hata yapıldığında olup bitene bakarak daha iyi anlaşılabilir. Söz gelişi, dedektifin eve gittiğinde, birden, adamın salam

yerine kuşbaşı et aldığını fark ettiğini düşünelim. Bu durumda onun yapacağı tek şey, elindeki listede yer alan ‘salam’ sözcüğünü çizip yerine ‘kuşbaşı et’ yazmak olacaktır. Ama eve gidince salam yerine kuşbaşı et aldığı fark edildiğinde, adamın bu hatayı aynı yolla düzeltmesi olanaklı değildir.

Bu örnekte, eldeki listeler dile getirilen önermeye, adam ile dedektifin yaptıkları ise edimsöz edimine karşılık gelmektedir. Burada nasıl yapılan işlerin niteliği eldeki listede yazılanlarla markette bulunan mallar arasındaki ilişkinin yönünü belirliyorsa, tıpkı bunun gibi, yerine getirilen edimsöz edimleri de, dile getirilen önerme ile dünya arasındaki ilişkinin yönünü belirler. Kurama göre, bildirmek ve onun gibi edimsöz ereği dünyayı betimlemek olan edimlerde önerme dünyaya, söz vermek gibi edimsöz ereği kişiye gelecekte bir şey yapma sorumluluğu yükleyen edimlerle emretmek gibi edimsöz ereği muhataba bir şey yaptırmaya çalışmak olan edimlerde ise dünya önermeye uydurulur. Teşekkür etmek gibi ereği kişinin içinde bulunduğu belirli bir duygu ya da zihin durumunu dışavurmak olan edimlerin bir uydurma doğrultusu yoktur: ne önerme dünyaya (dış dünyaya) uydurulur ne de dünya (dış dünya) önermeye uydurulur (kuram açıkça söylemez ama, önermenin kişinin iç dünyasına uydurulduğu söylenebilir). Aforoz etmek gibi ereği dünyada bir değişiklik yaratmak olan edimlerin ise iki yönlü bir uydurma doğrultusu vardır: dünyada önerme doğrultusunda yeni bir durum yaratılıp önerme yaratılan bu yeni duruma uydurulur.

IV. Kuram bir söz edimi olarak yargı ediminin yapısıyla ilgili ayrıntılı bir çözümleme sunmaz. Bu bağlamda yaptığı şey, edimsöz edimlerini sınıflandırmaktır. Ama bu sınıflandırma sırasında bir yargıcın bir yargı kararı dile getirirken yerine getirdiği edimin yapısıyla ilgili birtakım önemli ipuçları sunar bize.

Kuramın yaratıcısı Austin, *Söylemek ve Yapmak*'ın (2009) “Edimsöz Sınıfları” başlıklı son bölümünde (s. 160-174) bir önerme dile getirmek suretiyle yerine getirilebilecek edimsöz edimlerinin sayısının binlerle ifade edilebileceğini belirtir. Ona göre, bir dilin söz varlığında yer alan ve bu tür edimleri adlandıran fiillerin sayısı bunun kanıtıdır. Ancak bu sayı ne kadar çok olursa olsun onları beş sınıfa ayırmak mümkündür. O yaptığı sınıflandırmadan hiç memnun değildir, ama yine de sınıflandırmasının edimsöz edimlerinin kaba bir fotoğrafını çıkardığını belirttikten sonra bu edimleri kulağa “itici” geleceğini söylediği şu beş başlık altında toplar: (1) hüküm-belirticiler, (2) erk-belirticiler, (3) sorumluluk-yükleyiciler, (4) davranış belirticiler ve (5) serimleyiciler. Bunlardan birincisi, yani hüküm-belirticiler, farklı nedenlerle hakkında emin olunması zor olan bir şeyle ilgili bir karar vermeyi içerir. Bu verilen kararın kesin olması gerekli değildir: bu bir tahmin, bir kanaat, bir değer takdiri vb olabilir.

İkincisi, yani erk-belirticiler, bir gücün, bir hakkın, ya da bir nüfuzun kullanılmasını içerir: atama yapmak, oy vermek, emretmek, ısrar etmek, tavsiyede bulunmak, uyarmak bu sınıfa giren örneklerdir. Üçüncüsünün, yani sorumluluk-yükleyicilerin en tipik örneği söz vermek, ya da başka türlü taahhütlerdir; size bir şey yapma sorumluluğu yüklerler, ama ayrıca niyet beyan ya da ilanlarını da içine alır. Austin'in çok karmaşık olduğunu belirttiği dördüncü sınıf, yani davranış-belirticiler tutumlarla ve toplumsal davranışla ilişkilidir. Örneğin, özür dilemek, tebrik etmek, övmek, taziyede bulunmak, ilenmek, meydan okumak bu guruba girer. Austin'in tanımlamakta zorlandığını söylediği beşincisi, yani serimleyiciler, ona göre, kullandığımız tümcelerin bir uslamamanın ya da konuşmanın akışı içinde nasıl bir yere oturduğunu, sözleri nasıl kullanmakta olduğumuzu belirginleştirirler, ya da daha genel bir ifadeyle açıklayıcı bir işlev görürler. Örneğin, yanıt vermek, savunmak bu sınıfa girer.

Austin, “bir jürinin, bir yargıcın, ya da bir hakemin bir hüküm vermesi” edimini, bu edimsöz edimleri sınıflamasında hüküm-belirticilerin tipik bir örneği sayar. Ancak onun bu sınıflamasında hiçbir sınıf homojen değildir: her edimsöz, deyim yerindeyse ana karakteri bakımından belli bir edimsöz sınıfının üyesidir, ama onun diğer sınıflarla da bağlantıları vardır. Bu yüzden Austin'in gözünde yargı edimi, ana karakteri bakımından bir hüküm-belirtici olan, ama ayrıca diğer sınıflarla da bağlantıları olan bir edimdir. Austin'e göre hüküm-belirticiler sınıfına giren edimlerde kanıtlara ya da birtakım gerekçelere dayanarak değerler ve olgularla ilgili resmi ya da gayri resmi kararlar verilir. Bu edimler yasama ve yürütme tarafından yerine getirilen erk-belirtici edimlerden ayrıdır, ama bazı hüküm-belirtici edimler, örneğin bir jüri ya da bir yargıç tarafından yerine getirilen bir edim olarak yargı edimi aynı zamanda bir erk-belirtici niteliğindedir: resmi bir görevlendirmeye dayanılarak yerine getirilir ve fiili bir durum yaratır. Dahası, hüküm-belirtici edimlerin erk-belirtici bir yönü olduğu gibi sorumluluk-yükleyici bir yönü de vardır: hüküm-belirticiler, böyle bir edimde bulunan kişiye, hem verdiği hükmün tutarlı olması için gerekli olan, ya da verdiği hükme dayanak olan eylemlerin hem de verdiği hükmün sonuçları olabilecek, ya da verdiği hükümlü ilgili olabilecek eylemlerin sorumluluğunu yükler: söz gelişi tazminata hükmeden bir yargıç, tazminat hükmünü gerekçelendirme sorumluluğunu üstlendiği gibi o tazminatı belirleme sorumluluğunu da üstlenir. Austin'e göre, ayrıca, bazı davranış-belirticilerde hüküm-belirtici bir yön bulunabilir: söz gelişi tebrik etmek bir değer ya da kişinin karakteriyle ilgili bir hüküm vermeyi içerebilir; bazı serimleyeci edimlerde bulunan kişi, bir bakıma hüküm-belirtici bir edimde de bulunmuş sayılabilir: söz gelişi söylenen bir söze ilişkin her yorum, bir bakıma o söz hakkında bir hüküm de belirtir.

IV. Austin'inin ardından kuramı gözden geçiren Searle, hocasının yaptığı edimsöz edimleri sınıflamasında birtakım sorunlar görür ve yeni bir edimsöz edimleri sınıflaması yapar. Ona göre Austin'in sınıflamasında altı önemli sorun vardır: (1) Austin bir şey söylemek suretiyle yerine getirdiğimiz edimlerle, yani edimsöz edimleriyle bu edimlerin adlarını, yani edimsöz fiillerini birbirine karıştırmakta ve edimsöz edimlerinden çok edimsöz fiillerini sınıflandırmaktadır. (2) Dikkate aldığı fiillerin hepsi edimsöz fiili değildir. (3) Sınıflar arasında çok fazla kesişme bulunmaktadır. (4) Sınıfları oluşturan fiiller homojen değildir. (5) Sınıfları oluşturan fiillerin birçoğu sınıfın tanımına uygun değil. (6) En önemlisi, tutarlı bir sınıflama ilkesi bulunmamaktadır. Bu nedenlerle de edimsöz gücünün yukarıda sayılan yedi bileşeninden edimsöz ereği ve içtenlik koşuluyla birlikte uydurma doğrultusunu da temele alarak edimsöz edimlerini (1) kesinleyiciler, (2) yönelticiler, (3) yükleyiciler, (4) dışavurucular ve (5) beyanlar diye beş ana sınıfa ayırır.

Onun Austin'inkine oranla çok daha homojen bir yapısı olan bu sınıflamasına göre, kesinleyici edimsöz edimlerinin ereği, bir şeyin söylendiği gibi olduğu, başka bir deyişle, dile getirilen önermenin doğru olduğu konusunda konuşan kişiyi, değişik ölçülerde, yükümlülük altına sokmaktır. Bu tür edimlerde önerme dünyaya uydurulur, ya da daha açık bir deyişle bu tür edimlerde önermenin dünyaya uygun olması beklenir ve kişi, söylenen şeyin söylendiği gibi olduğu içerikli bir inancını da dışavurmuş sayılır. Örneğin, ileri sürmek, iddia etmek, bildirmek, yadsımak, öndeyide bulunmak böyle edimlerdir.

Yöneltici edimlerin ereği, muhataba bir şey yaptırmaya çalışmaktır. Bu edimlerde dünya dile getirilen önermeye uydurulur. Dolayısıyla, beklenen şey, bir süre sonra muhatap tarafından dünyada dile getirilen önerme doğrultusunda bir değişiklik yaratılmasıdır. Bu tür bir edimde bulunan kişi, içeriği dile getirdiği önerme olan bir isteğini dışavurur. Örneğin, sormak, buyurmak, emretmek bu sınıfa girmektedir.

Searle, Austin'in sorumluluk-yükleyici tanımına karşı çıkmaz. Dolayısıyla ona göre, yükleyici edimsözler, ereği kişiyi gelecekte bir şey yapma konusunda bir yükümlülük altına sokmak olan edimlerdir. Böyle bir edimde bulunan kişi bir niyetini dışavurur. Söz ile dünya arasındaki ilişkiye gelince, bu edimlerde de yöneltici edimlerde olduğu gibi dünya dile getirilen önermeye uydurulur. Ancak, bu kez, dünyada önerme doğrultusunda bir değişiklik yaratması beklenen muhatap değil, edimde bulunan, yani konuşan kişidir. Söz vermek, tehdit etmek, bir şey yapmaya yemin etmek, bir şey yapmayı reddetmek böyle edimlerdir.

Dışavurucular, ereği, edimin önerme içeriğiyle ilgili olarak konuşan kişinin içinde bulunduğu ruhsal bir durumu dışavurmak olan edimlerdir. Örneğin teşekkür etmek, tebrik etmek, özür dilemek bu türe girer. Bu tür edimlerde dışavurulan ruhsal durumlar çeşitlidir. Söz gelişi kişi, teşekkür etmede, dile getirdiği önermenin gösterdiği olgu ya da durum karşısında duyduğu şükran duygusunu; tebrik etmede, sevincini; özür dilemede, üzüntüsünü dışavurur. Böyle edimsözlerin uydurma doğrultusu yoktur: Önerme (dış) dünyaya uydurulmadığı gibi (dış) dünya da önermeye uydurulmaz.

Son edimsöz edimi türü olan beyanların ereği dünyada yeni bir olgu ya da durum yaratmaktır. Kişinin ilgili önermeyi söylemesi, o önermenin dile getirdiği olgu ya da duruma gerçeklik kazandırır. Başarılı ve kusursuz bir biçimde bu edimde bulunulması, dile getirilen önermeyi dünyaya uygun hale getirir. Dolayısıyla beyanların iki yönlü bir uydurma doğrultusu vardır. Onlarda dışavurulan ruhsal duruma gelince, bütün bu tür edimlerde kişi bir isteğini ve bir inancını dışavurur: bir beyanda bulunan kişi, bu beyanda bulunurken dile getirdiği önermenin anlattığı olgu ya da durumun olması isteğini ve o olgu ya da durumu yarattığı inancını dışavurur.

Austin gibi Searle'ün de yargı edimiyle ilgili özel bir çözümlemesi yoktur ve yalnızca bazı özel yargı edimlerini bu beş tür edimden sonuncusunu açıklarken verdiği örnekler arasında sayar ve beyan sınıfına giren edimlerin, tıpkı birtakım bedensel hareketlerde bulunarak başlattığımız bir nedensellik zinciri sonucu dünyada bir değişiklik yarattığımız edimlerimiz gibi, dünyada bilerek ve isteyerek eylemlerimiz aracılığıyla bir değişiklik yarattığımız edimlerden olduğunu belirtir.¹⁰ Evet, dünyada eylemlerimizle bilerek ve isteyerek bir değişiklik yaratabilmek için çoğu durumda bedensel hareketlerimizin bir nedensellik zincirini harekete geçirmesi gerekir. Örneğin tahtaya çivi çakmaya ya da arabayı çalıştırmaya çalıştığımızda belli birtakım bedensel hareketlerimiz (söz gelişi elimde bir çekici tutarak kolumu havaya kaldırmam, anahtar kontağa yerleştirip bileğimi saat yönünde döndürmem) sonucunda niyetlendiğim etkiler ortaya çıkar: çivi tahtaya girer, araba çalışır. Beyan sınıfına giren edimler de tıpkı bunlar gibi belli birtakım bedensel hareketlerde bulunmak (ağzımızı açıp birtakım sesler çıkarmak) suretiyle bilerek ve isteyerek dünyada bir değişiklik meydana getirdiğimiz edimlerdir, ama beyanlarda, gerçekleştirdiğimiz bedensel hareketlerle o hareketlerin bir sonucu olarak ortaya çıkmasını istediğimiz etkiler arasında fiziksel bir nedensellik zinciri söz konusu değildir. Örneğin bir toplantının ertelenmiş, iki

---

¹⁰ Bir edimsöz sınıfı olarak beyan edimleri konusunda daha fazlası için özellikle bkz Searle, 1989, s. 547-50; ayrıca bkz Searle, 2011, s. 21-58, 1978b, s. 27-58) ve Searle ve Vanderveken, 1985, s. 56-58, 61.

kişinin karı koca ilan edilmiş, ya da savaş açılmış olması için birinin çıkıp, sırasıyla, “Toplantı ertelendi”, “Sizi karı koca ilan ediyorum”, “Savaş ilan edilmiştir” demesi tek başına yeterlidir. Elbette bu tümceler her söylendiğinde, dünyada, dile getirilen önermenin ifade ettiği niyetlenen durumlar meydana gelmez. Söz gelişi bu tümceler uygun olmayan kişilerce söylendiğinde dile getirilen önermenin ifade ettiği amaçlanan durum meydana gelmez: toplantı sırasında toplantıya katılan birinin toplantının ertelenmesi durumunu yaratmak amacıyla “Toplantı ertelendi” demesi toplantının ertelenmesi sonucunu yaratmaz da toplantıyı yöneten kişinin demesi yaratır. Nikâh törenine katılan herhangi birinin “Sizi karı koca ilan ediyorum” demesi ilgili iki kişinin karı koca ilan edilmesi sonucunu yaratmaz da nikâh memurunun demesi yaratır. Ya da bir vatandaşın “Savaş ilan edilmiştir” demesi bir devletle savaş hali durumu yaratmaz ama devlet başkanının ya da meclisin demesi yaratır.

Searle bu beyan edimlerinde belirli kişilerin, yani toplantıyı yöneten kişinin, nikah memurunun, devlet başkanının bir önerme söyleyip o önermenin dile getirdiği durumu meydana getirebilmesini, buna karşılık diğerlerinin meydana getirememesini, beyan edimlerinin şu dört özelliğiyle açıklar. Ona göre bu beyan edimleri,

(1) dil-dışı bir kurumun varlığını,

(2) edimde bulunan kişinin ve muhatabının bu dil-dışı kurum içerisinde bir yerlerinin olmasını,

(3) doğal dile ait belli tümceler düz anlamlarıyla söylenmesini (biçimselliğin çok önemli sayıldığı durumlarda kişinin mutlaka ve mutlaka belli birtakım sözleri söylemesi beklenir, ancak biçimselliğin önemli sayılmadığı durumlarda bu gerekli sayılmayabilir) ilgili dil-dışı kurum çerçevesinde belli birtakım beyan edimlerinde bulunmak sayan özel bir uyuşması,

(4) edimde bulunan kişinin, kendisi tarafından söylenmesi halinde beyan gücü taşıyan ilgili tümceleri, tümcede dile getirilen önermeye karşılık gelen durumu yaratma niyetiyle söylemesini

gerekliliği kılalarlar. Çivi çakmak ile toplantı ertelemek arasındaki farkı yaratan işte tam da budur: toplantıyı ertelemeye arzulanan değişikliğin meydana gelmesini sağlayan şey, varsayılan dil-dışı kurumca yetkilendirilen ve bu yetkisi muhataplarınca da tanınan kişinin varsayılan dil-dışı kurumun belirlediği ya da kabul edebileceği uygun sözleri o sözlerin ifade ettiği durumu meydana getirme niyetiyle söylemesidir. Searle’e göre bu niyetin dışavurulmuş sayılması için de, ilgili tümcenin, yetkisi muhatapça da tanınan kişi tarafından söylenmiş olması yeterlidir.

Çivi çakma ya da arabayı çalıştırma edimlerinde yapıldığı gibi ilgili tümcenin başlattığı bir nedenler zinciri aramak gerekmez.

Ancak Searle bütün beyanların, toplantı erteleme, karı koca ilan etme ve savaş ilan etme gibi olmadığını da vurgular. Her şeyden önce beyanların dil-dışı bir kurumun varlığını gerektirdiği iddiasının geçerli olmadığı beyanlar vardır: doğüstü beyanlar. Yani Tanrının “Işık olsun!” diyerek yerine getirdiği beyan edimleri. Ayrıca masallar da cadıların, büyücülerin gerçekleştirdiği benzer bayan edimleriyle doludur. Biz insanların beyanları bu tür beyanlardan değildir. Evet, insanların da sözleriyle dünyada birtakım değişiklikler yaratma gücü vardır, ama onlara bu gücü veren birtakım doğüstü güçler değil, yine onların ürünü olan anlaşmalar ve yine onların meydana getirdiği toplumsal kurumlardır. Burada sözü edilen dil-dışı kurumlar da işte bu toplumsal kurumlardan başkası değildir. Biz insanlar ancak yaptığımız anlaşmaların ve oluşturduğumuz toplumsal kurumların izin verdiği beyan edimlerinde bulunabiliriz.

Searle, insanlarca gerçekleştirilen ve dil-dışı bir kurumun varlığını gerektiren beyanları da bir bütün olarak değerlendirmez. Onları da dilsel ve dil-dışı olarak yeniden ikiye ayırır. Dilsel olduğunu belirttiği beyanlar, yine bütün beyanlar gibi söylediğimiz tümcenin ifade ettiği durumu yarattığımız edimlerdir: daha açık bir deyişle, bir şey söylemek suretiyle bir şey yaptığımız edimler, yani edimsöz edimleridir. “Söz veriyorum, gelip seni göreceğim”, “Odadan çıkmanı emrediyorum”, “Yağmur yağdığını bildiriyorum” gibi edimsöz edimleri söz konusu olduğunda da bu edimlerde bulunan kişi dünyada söylediği tümcenin ifade ettiği durumu yaratır. Ayrıca bir edimsöz edimi şeklinde bir dil ediminde bulunarak yaratılan olguların kendileri de (yani söz verme, emir verme, bildirme olguları da) dilsel olgulardır. Ama bir de yine birer edimsöz edimi olan ve burada örnekleri verilen toplantıyı erteleme, karı koca ilan etme, savaş açma gibi beyan edimleri vardır ki, bunlarda bir şey söylemek suretiyle yaratılan olgular dilsel değil, dil-dışıdır. Biraz daha farklı bir şekilde açıklamak gerekirse, dilsel beyanlar da dil-dışı beyanlar da birer söz edimidirler ve dolayısıyla bu anlamda dilseldirler. Birer beyan olarak her ikisinde de edimsöz ereği, dünyada, söylenen söze karşılık gelen yeni bir durum yaratmaktır. Ama kimi zaman bu olguların kendileri söz vermek, bildirimde bulunmak, emretmek gibi söz edimleri olur. Searle bunları “dilsel beyanlar” olarak adlandırır. Kimi zaman da yaratılan yeni olgular bir başka söz edimi olmazlar; “savaş, evlilik, erteleme, mülk devri vb.” gibi dil-dışı olgular¹¹ olurlar. Searle bunlara da “dil-dışı beyanlar”

---

¹¹ Searle, “kurumsal olgular” olarak da adlandırdığı ve toplumsal gerçekliği oluşturduğunu belirttiği bu tür olguların yapısını ve onların fizik dünyanın “kaba olguları” ile insan zihninin “zihinsel olguları”yla ilişkisini

der. Searle, birtakım özel yargı edimlerini de işte bu dil-dışı beyanlara verdiği örnekler arasında sayar.

V. Austin ile Searle'ün bir söz edimi olarak yargı ediminin yapısı konusunda, yargı ediminin ait olduğu söz edimi sınıfı dolayısıyla söylediklerinin yeterli olduklarını elbette söyleyemeyiz. Ancak bu söyledikleri arasında yargı edimiyle ilgili son derece önemli iki saptamanın bulunduğunu da kabul etmek gerekir. Austin'in yaptığı birinci saptamaya göre, söyleyerek ve/veya yazarak bir yargı kararı dile getiren her yargıç (ya da mahkeme) aslında tek bir edimde değil bir dizi edimde bulunur. Searle'ün yaptığı çok daha önemli ikinci saptamaya göreyse, verilen bir kararın bir yargı kararı sayılabilmesi ve o kararı dile getiren kişinin bir yargı ediminde bulunmuş sayılabilmesi için, o kararın, bir söz edimi olarak yargı ediminin varsaydığı dil-dışı kurumca yetkilendirilmiş ve o yetkisi muhataplarınca da tanınan bir kişi tarafından, o dil-dışı kurumun belirlediği uygun sözlerle, o sözlerin ifade ettiği durumu, yeni bir dil-dışı olgu olarak dünyada meydana getirme niyetiyle verilmiş bir karar olması gerekmektedir.

Gerçekten de onların bu saptamalarını temele alıp bir söz edimi olarak yargı ediminin değişik yönleriyle ilgili ayrıntılı, ayrıntılı olduğu kadar da çarpıcı çözümler sunan hukuk kuramcıları ve felsefecileri vardır.¹² Carlos L. Bernal'ın, söz edimleri kuramı ve onun hukuk felsefesi ile hukuk kuramındaki bu yansımalarından yola çıkarak New York Temyiz Mahkemesinin 8 Ekim 1889 tarihinde Palmer hakkında verdiği (ve hukuk literatüründe sık sık örnek olarak kullanılan) yargı kararı üzerinden yaptığı çözümleme (Bernal 2007) tam da böyle bir çözümlemedir. O bu çözümlemesine, bir yargıcın (ya da mahkemenin) bir karar verdiğinde her şeyden önce o kararı ve gerekçelerini söylemek ve/veya yazmak suretiyle bir düzsöz ediminde bulunduğu, bunu yapmak suretiyle de bir dizi edimsöz ediminden oluşan bir yargı edimi gerçekleştirdiğine dikkat çekip bunların hangileri olduğunu sorarak başlıyor. Arkasından da sırasıyla Palmer davasına konu olan olayı ve New York Temyiz Mahkemesinin verdiği yargı kararını bize özetliyor (s. 4-5). Sonra bu mahkeme kararının mantıksal yapısını Serimliyor (s. 5-9). En sonunda da mahkeme yargıcının söz konusu yargı kararını verirken gerçekleştirdiği söz edimlerini, daha doğru bir ifadeyle edimsöz edimleri dizisi ortaya koyuyor (s. 16-24).

The Construction of Social Reality (Londra: Penguin Books, 1995) ve *Making the Social World: The Structure of Human Civilization* (Oxford: Oxford University Press, 2010) başlıklı çalışmalarında ayrıntılı olarak inceliyor. Bu iki kitabında geliştirdiği "Toplum Ontolojisi" kuramının kısa ve öz bir anlatımı için bkz.: Searle 2008 ve Searle 2012.

¹² Mart 2009 (Cilt 41, Sayı 3) tarihli *Journal of Pragmatics*'te açılan "Speech Acts in Legal Language" başlıklı özel dosya bu literatürün önemli bir bölümüne ulaşmak için iyi bir başlangıç olabilir.

VI. Bernal'in çözümlemesine konu yaptığı Palmer davasında olay şudur: 13 Ağustos 1880'de Francis B. Palmer vasiyetnamesini hazırlar ve mülklerinin küçük bir bölümünü iki kızına, büyük bir bölümünü de torunu Elmer E. Palmer'a bırakır. Palmer vasiyetname hükümlerinin kendisi lehine olduğunu bilmektedir. Ama büyükbabasının vasiyetnamesindeki onun lehine olan söz konusu hükümleri değiştirmek istediğini de bilmektedir. Palmer büyükbabasının mülklerinin büyük bir bölümünün doğrudan zilyetliğini elde etmek için bir plan yapar ve büyükbabasını öldürür. Sonra yakalanıp ikinci dereceden cinayetle suçlanır ve mahkum olur. New York Temyiz Mahkemesindeki dava başladığında yerel mahkemenin verdiği ceza doğrultusunda ıslahevinde bulunmaktadır. Ama o bütün bunlara rağmen büyükbabasının mülkleri üzerinde vasiyetnameden doğan miras hakkının yasal olarak onaylanmasını istemektedir.

New York Temyiz Mahkemesinin bu davada yanıtını aradığı soru Palmer'in söz konusu mülkler üzerinde hakkı olup olmadığıdır ve bu sorunun yanıtını verirken üç adımlık bir muhakemede bulunur. İlk adımda, yasanın bu davayla ilgili nasıl bir çözüm sunduğunu belirlemeye çalışır. Mahkeme, vasiyet düzenleme, vasiyetlerin kanıt değeri, vasiyetlerin sonuçları ve malların intikali ile ilgili yasaların dar yorumunun, vasiyet yürürlükte olduğu ve değiştirilmediği için mülklerin katile verilmesini emrettiğini teslim eder. Yasa, vasiyet sahibinin varis tarafından öldürülmesi durumunda varisin kendisine bırakılan mirası alma hakkını kaybettiğini belirten istisnai bir durum tarif etmemektedir. Fakat Mahkeme böyle bir çözümün yerinde olmadığını kanaatindedir. Bunun için de mevcut hukuk sistemi çerçevesinde başka bir yorumda bulunur. Denir ki, yasaların amacı,¹³ yasa yapıcının niyeti,¹⁴ akılcı yorum,¹⁵ örfi hukukunun ilkesi¹⁶ ya da genel kural şudur: "Hiç kimsenin sahtekarlık yaparak çıkar elde etmesine, yasaya aykırı fiilde bulunarak üstünlük kazanmasına, ya da cinayet işleyerek mal edinmesine izin verilemez" ve bu ilke daha önce New York Mutual Life Sigorta Şirketi'nin Armstrog aleyhine açtığı davasında kullanılmıştır. Buna göre varılan

---

¹³ Bernal'in, yargı kararının gerekçe bölümünden yaptığı tespite göre bu amaç şudur: "vasiyet sahiplerinin, ölümleri halinde, mal ve mülklerini istediklerine armağan olarak dağıtmasını ve yasal bir şekilde ifade ettikleri son arzularının gerçekleşmesini sağlamak" (2007, s. 4, dn.9).

¹⁴ Bernal'in, yargı kararının gerekçe bölümünden yaptığı tespite göre bu niyet şudur: "Bir vasiyet yoluyla kendisine bir mal mülk bağışında bulunulan kişi, o mal mülke sahip olmalıdır. Ama yasa yapıcının niyeti, vasiyette kendisine bağışta bulunulan kişinin, vasiyetin yürürlüğe girmesi için vasiyet sahibini öldürmesi halinde de vasiyetten yararlanmasını sağlamak olamaz" (2007, s. 4. dn.10).

¹⁵ Bernal'in tespitine göre, akılcı ya da makul bir yorum, yasa yapıcıların bir yasanın uygulanabileceği her bir durumu hesaplamasının imkansız olduğunu, makul olmayan sonuçların ortaya çıkmaması için Mahkemenin yasının lafzını daraltıp genişletme hakkı olduğunu onaylar. Bizim davamızda Mahkeme malların miras kalmasıyla konusundaki istisnai durumları, varisin vasiyet sahibini öldürdüğü durumlar da içinde alacak biçimde genişletmiştir (2007, s. 4. dn.11).

¹⁶ Bernal buraya, bir hukuk sisteminin yalnızca yasalardan oluşmadığı, örf, adet ve teamülleri de bir ilke ya da genel kural olarak içinde barındırdığının bilindiği dipnotunu düşer (2007, s. 4. dn.12)

hüküm: eğer varis vasiyet sahibini öldürmüşse, kendisine vasiyet edilen mallar üzerinde asla bir hakkı olamaz.

İkinci adımda Mahkeme Palmer'in vasiyet bırakan kişiyi, yani büyükbabasını öldürdüğüünün doğruluğunu kabul eder. Mahkeme, en sonunda da, bu gerekçelerle, muhakemesinin üçüncü adımında, Palmer'in kendisine vasiyet edilen mülklerden hiçbirine varis olarak sahip olamayacağı kararına varır.

VII. Bernal, yargı kararlarının, biri büyük öteki küçük olmak üzere iki öncül önermesiyle, bu iki öncül önermesinden çıkan bir sonuç önermesinden oluştuğu ve

$$(1)(x)(Kx \rightarrow HSx)$$

$$(2)Ka$$

$$(3)HSa \quad \text{MP (1,2)}$$

şeklinde genel bir mantıksal yapıya sahip olduğu saptamasından yola çıkarak Palmer davasında New York Temyiz Mahkemesinin verdiği yargı kararının genel bir kuralı ifade eden büyük öncülünü, “yargıç, vasiyet yoluyla kendisine miras olarak bir mülk bırakan kişiyi öldürmüş olan ($\bar{O}$) bir mirasçıya (x), o vasiyet yoluyla ona verilen mirası vermeme ($\sim V$) hukuki sonucuna hükmetme yetkisine sahiptir ve böyle biri için bu hukuki sonuca hükmetmelidir” olarak belirler ve bu genel kuralı $(x)(\bar{O}x \rightarrow \sim Vx)$ mantık tümcesiyle ifade eder. Fakat Mahkemenin resmi karar metninde birebir yer alan bir ifade değildir bu. Bernal bu genel kuralı, resmi karar metninde yer alan “bir kişi, öldürmüş olduğu atadan ya da hayırseverden miras ya da vasiyet yoluyla mal edinemez” tümcesinden şu iki adımın sonunda çıkarır:

(i) Mahkemenin resmi karar metninde yer alan bu tümceyi, içeriğinde herhangi bir değişik yaratmadan, “bir mirasçı vasiyet sahibini (bir atayı ya da hayırseveri) öldürmüşse, miras ya da vasiyet yoluyla kendisine devredilen mal ona verilmez” tümcesine çevrilebilir.

(ii) Bu son ifade de ve devlet ve hukuk kurumları (bu iki dil-dışı kurum) dikkate alınarak yorumlandığında, “devletin yasaları, yargıca (ya da mahkemeye), vasiyet yoluyla kendisine miras bırakan kişiyi (atayı ya da hayır sahibini) öldüren mirasçıya, vasiyet yoluyla kendisine bırakılan mirası vermeme yetkisi vermiştir, bir yargıç da böyle bir durumda bu yetkisini kullanmalıdır” şeklini alır.

Palmer davasında Mahkemenin verdiği kararın ikinci öncülü, kanıtlara göre Palmer'in (p) vasiyet sahibini öldürdüğü ($\ddot{O}$) şeklindedir ve Bernal bunu da $\ddot{O}p$ şeklinde bir mantık tümcesiyle ifade eder. Mahkemenin resmi karar metninde ise bu küçük öncül "Bu kişi (Palmer), vasiyetteki hükümlerin kendi yararına olduğunu biliyordu ve o hükümleri değiştirme niyetini açık etmiş olan büyükbabasının bunu yapmasını önlemek ve vasiyette ona tanınan haklardan hemen yararlanmak ve malların doğrudan zilyetliğini elde etmek için *büyükbabasını taammüden zehirleyerek öldürdü.*" sözleriyle ifade edilmektedir.

Bernal'in mantıksal çözümlemesine göre, sonuç önermesi, yani mülklerin Palmer'e verilmemesi gerektiği ($\sim V$) sonucu, bu iki öncülden *modus ponens* yoluyla çıkarılmaktadır. Bu sonuç önermesi de Mahkemenin resmi karar metninde birebir ifadesini bulan bir önerme değildir ama Bernal onun da resmi karar metninin şu sözlerin yer aldığı hüküm bölümünden çıkarsanabileceğini belirtir: "Vasiyetnamenin ve vasiyetnamede belirtilen Palmer'e vasiyet edilen mülkün mülkiyet hakkının Palmer'e aktarılması işleminin hükümsüz ilan edilmesine ve büyükbabayı öldürme suçu nedeniyle Palmer'in büyükbaba tarafından ona bırakılan mülk üzerindeki her türlü hak ve menfaatten mahrum bırakılmasına". Bernal *MHGp* (Palmer'in mülkiyet hakkı geçersiz) mantık tümcesiyle ifade ettiği bu hüküm bölümü ve yasaların belirlediği çerçeve içerisinde yer alan kimi öğeler kullanılarak $\sim V$ mantık tümcesinde ifadesini bulan Mahkemenin vasiyetle kendisine bırakılan mülkün Palmer'e vermemesi gerektiği sonucunun çıkarsanabileceğini belirtir. Ona göre, vasiyetnamenin ve vasiyetnamede belirtilen Palmer'e vasiyet edilen mülkün mülkiyet hakkının ona geçme işleminin hükümsüz ilan edilmesi, Mahkemenin mülkü Palmer'e vermeme yükümlülüğünü yerine getirme yoludur. Dolayısıyla, bu davada Mahkeme yalnızca söz konusu mülkün Palmer'e verilmemesi gerektiği sonucuna ulaşmamış, aynı zamanda vasiyetnamenin ve vasiyetnamede belirtilen, Palmer'e vasiyet edilen mülkün mülkiyet hakkının ona geçme işlemini hükümsüz ilan etmek suretiyle de söz konusu mülkü ona vermeme işlemini de gerçekleştirmiştir. Bernal, bütün bunlardan sonra Palmer davasında Mahkemece verilen yargı kararının mantısal yapısını şöyle çıkarır:

$$(1)(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$$

$$(2)\ddot{O}p$$

$$(3)\sim Vp \quad \text{MP (1,2)}$$

$$(4)(x)(\sim Vx \rightarrow MHGx)$$

$$(5)MHGp \quad \text{MP (4,3)}$$

Bernal, mantıksal yapısını bu şekilde verdiği yargı kararında 4 öncülünün 5 sonucunu desteklemek için bulunduğunu belirtir. Bu 4 öncülü “bir mülkü mirasçıya vermek istemeyen bir yargıcın, o kişiye o mülkün vasiyet edildiği vasiyetnameyi ve o vasiyetnamedeki mülkiyet hakkı devri işleminin geçersiz ilan etmesi gerekir” şeklindeki hukuk kuralını dile getirmektedir. Bu muhakemede 5 sonucu 4 ve 3 öncüllerinden yine *modus ponens* gereği çıkmakta, Mahkemenin Palmer davasında vasiyetin hükümsüz olduğunu ilan etmek zorunda olduğunu söylemekte ve New York Temyiz Mahkemesinin Palmer’a mülkiyet devri vasiyetinin hükümsüzlüğünü fiilen ilan eden hüküm bölümü için dayanak oluşturmaktadır. 3, 5 ve 5 önermeleri Mahkemenin resmi karar metninde örtük olarak bulunmaktadır. Hüküm bölümünde birebir yer almamaktadırlar ama 1 ve 2 önermeleriyle hüküm bölümünde söylenen sözlerden *modus ponens* yoluyla çıkarsanabilmektedirler.

VIII. Bernal’in yaptığı mantıksal çözümleme, yargı ediminin bir mantık işlemi (yani bir muhakeme, bir akılyürütme) gerektirdiğini ve bu işlemin *modus ponens* yasasının yönettiği bir işlem olduğunu bize açıkça gösteriyor. Ayrıca bir söz edimi olarak yargı ediminin başarılı ve kusursuz bir biçimde için yerine getirilmesi için gerekli bir dizi düzsöz edimi olduğunu, bunların da iki öncül ve bir sonuç önermesi olmak üzere en az üç önermenin dile getirilmesini içerdiğini her türlü tartışmadan uzak bir şekilde söylüyor. Palmer davasında olduğu gibi resmi karar metinlerinde bu önermelerin üçten fazla olması, kimilerinin örtük bir biçimde resmi karar metninde bulunması da elbette mümkündür.

Fakat bu mantıksal çözümlemenin, bir söz edimi, daha doğru bir ifadeyle bir şey söylemek suretiyle gerçekleştirilen bir edimsöz edimi olarak yargı ediminin yapısını aynı açıklıkla gözler önüne serdiğini söylemek pek mümkün görünmüyor. Dilin bildirme işlevini, ya da Searle’ün edimsöz edimleri sınıflandırmasından yola çıkarak söylemek gerekirse edimsöz gücü kesinleme olan tümceleri temele alan mantığın tek boyutlu dili, bize, söz konusu önermeleri resmi karar metninde açık ya da örtük bir şekilde dile getiren bir yargıcın (ya da mahkemenin) yaptığı şeyin, en temelde, dünyayı betimlemek olduğunu söyler. Elbette, resmi karar metninde bu önermeleri dile getiren bir yargıcın ya da bir mahkemenin, en azından bu önermelerin kimilerini dile getirirken edimsöz ereği dünyayı betimlemek olan bir edimde, yani bir kesinleme ediminde bulunmadığını söylemek mümkün görünmüyor. Ama yargı kararında bu önermeleri dile getiren bir yargıcın ya da bir mahkemenin her seferinde *yalnızca* kesinleme ediminde bulunduğunu söylemek de o derece mümkün görünmüyor. Nitekim Bernal de, yaptığı mantıksal çözümlemeden yola çıkarak, New York Temyiz Mahkemesinin yargı kararında açık ya da örtük bir biçimde dile getirilen

$$(1)(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$$

$$(2)\ddot{O}p$$

$$(3)\sim Vp$$

$$(4)(x)(\sim Vx \rightarrow MHGx)$$

$$(5)MHGp$$

önermelerinin kesinleme gücünde söylendiklerini onaylıyor ama hemen arkasında da bu önermeler dile getirildiğinde yerine getirilen edimlerin sadece kesinleme olduklarının doğru olmadığını belirtip ve bunu akılyürütmenin büyük ve küçük öncülleri ile sonuç önermesi (1, 2 ve 3-5 önermeleri) üzerinden çok açık bir biçimde gösteriyor:

Mahkeme 3-5 önermelerinin karşılığı olan “vasiyetnamenin ve vasiyetnamede belirtilen Palmer’e vasiyet edilen mülkün mülkiyet hakkının Palmer’e aktarılması işleminin hükümsüz ilan edilmesine ve büyükbabayı öldürme suçu nedeniyle Palmer’in büyükbaba tarafından ona bırakılan mülk üzerindeki her türlü hak ve menfaatten mahrum bırakılmasına” sözlerini söylerken 1 önermesinde belirtilen hukuki sonuca hükmedildiği kesinlemede bulunur, ama bu hukuki sonuca da ilgili mülklerin Palmer’e devreden vasiyeti geçersiz olduğunu beyan ederek hükmeder. Vasiyetin geçersiz olduğunun beyan edilmesi ediminin de iki boyutu vardır: Palmer’in ve ilgili mülklerin yasal statüleriyle ilgili bir bilgi verilmekle kalmaz, Palmer’in ve o mülklerin bu bilgi verilene kadar tartışmalı olan yasal statülerini belirlemek suretiyle dünyada yeni bir hukuki durum, yani bir hukuk olgusu yaratılır. Palmer Davasında bu yeni hukuk olgusu, hukuk sistemi tarafından Palmer’in ilgili mülkler üzerindeki haklarının tanınmadığı, bununla bağlantılı olarak da aynı hukuk sistemi tarafından davacının o mülkler üzerindeki haklarının tanındığıdır. Başka tür davalarda da yargıçlar ya da mahkemeler benzer edimlerde bulunurlar. Ceza hukuku davalarında yargıç, söz gelişi, bir cürüm nedeniyle hakkında dava açılan kişiyi suçlu ilan ederek dünyada onunla ilgili yeni bir durum yaratır. Sözleşme hukuku ya da borçlar hukuku davalarında da yargıç, söz gelişi taraflar arasında hukuki ilişkinin şeklini belirlemek ve buna bağlı olarak taraflardan birinin diğerine verdiği zararın tazminine karar vermek suretiyle dünyada bu belirleme ve karardan önce mevcut olmayan yeni bir durum yaratır.

Ayrıca, Mahkeme, 1 önermesini söylerken bu $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan kuralın genel bir hukuk kuralı olduğu iddiasında bulunmak gibi bir kesinleme ediminde bulunmanın yanında, bu kuralın hukuk kaynaklarında yer alan bir ya da bir dizi önermenin mümkün en uygun yorumu olduğu iddiasında da bulunur. Çünkü yargıç akılyürütmesinin

büyük öncülünü oluşturan 1 önermesini anayasa, yasalar ve diğer ilgili hukuk kaynaklarında bulunan bir ya da bir dizi önermeyi yorumlayarak elde eder. Örneğin Palmer davasında New York Temyiz Mahkemesi, hukuk kaynaklarının, 1 önermesi olarak alınabilecek iki farklı yorumundan söz eder ve onları tartışır. Bu yorumlardan birincisine göre 1 önermesi olarak alınması en uygun kural $(x)(\ddot{O}x \rightarrow Vx)$ mantık tümcesine karşılık gelen ve yargıcın söz konusu mülklerin zilyetliğini Palmer'e devretmesi gerektiğini söyleyen kuraldır. Resmi yargı kararı metninde “Şurası açıktır ki, vasiyet düzenleme, vasiyetlerin kanıt değeri, vasiyetlerin sonuçları ve malların intikali ile ilgili yasalar dar anlamıyla yorumlanır ve o yasaların zorlayıcılığı sonuçları hiçbir şekilde ve hiçbir koşul altında değiştirilemez diye kabul edilirse, bu zilyetlik katile verilmelidir” tümcesinde ifadesini bulan işte bu yorumdur. Ancak Mahkeme, yasaların amacı, yasa yapıcının niyeti, akılcı yorum ilkelerini, örfi hukukunun genel kurallarını dikkate alarak bu yorumun değil, “Hiç kimsenin sahtekarlık yaparak çıkar elde etmesine, yasaya aykırı filde bulunarak üstünlük kazanmasına, ya da cinayet işleyerek mal edinmesine izin verilemez” yorumunun en uygun yorum olduğu kanaatindedir. Bu nedenle de “bir kişi, öldürmüş olduğu atadan ya da hayırseverden miras ya da vasiyet yoluyla mal edinemez” sözlerinde ifadesini bulan $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ kuralını 1 önermesi olarak kullanır. Dolayısıyla Palmer davasında Mahkeme, başka birçok dava gibi, daha önce hukuk sisteminde var olmayan bir hukuk kuralını hukuk sistemine sokarak gelecekteki benzer davalar için emsal olacak bir yargı kararı vermiştir.

Mahkeme resmi yargı kararı metninde yer alan “Bu kişi (Palmer), vasiyetteki hükümlerin kendi yararına olduğunu biliyordu ve o hükümleri değiştirme niyetini açık etmiş olan büyükbabasının bunu yapmasını önlemek ve vasiyette ona tanınan haklardan hemen yararlanmak ve malların doğrudan zilyetliğini elde etmek için *büyükbabasını taammüden zehirleyerek öldürdü*” sözlerinde ifadesi bulan 2 önermesini, yani $\ddot{O}p$ önermesini söylerken de, elbette yine bir kesinlemede bulunmakta ve Palmer'in 1 önermesinde belirtilen $\ddot{O}$ fiilini gerçekleştirmiş olduğu yollu bir saptama yapmaktadır. Olguyu saptama görevi yasalarla yargıca, mahkemeye, ya da jüriye verilmiş olabilir, ama bu görevi yerine getiren her kim ya da her ne heyet olursa olsun, o kişi ya da heyet $\ddot{O}p$ önermesini söylerken olgu saptaması gibi bir kesinleme ediminden bulunmaktan daha fazlasını yapar: o kişi ya da heyet, kendisine yasalarla verilen olgu saptama yetkisini kullanarak gelecekteki yargı kararlarında bir emsal oluşturacak yeni bir “kurumsal olgu”, yani yeni bir hukuk olgusu yaratır. Biraz daha açarak söylemek gerekirse, birinin başka birinin hayatının sonlanmasıyla sonuçlanan bir eylemde bulunması, dünyada meydana gelebilecek “doğal” olgulardandır. Bunun hukukta birtakım

sonuçlar yaratacak bir olgu, yani “kurumsal” bir olgu haline gelmesi, daha açık bir deyişle bir cinayet eylemi haline gelmesi için, bir yargıcın (mahkemenin ya da jürinin), onun hukuk kaynaklarında yasadışı olarak tanımlanan belirli birtakım eylemlerden biri, yani bir cinayet olduğu ve onu, yani cinayeti gerçekleştirenin *a* kişisi olduğunun kanıtlarla sabit olduğu kesinlemelerinde bulunmasına bağlıdır. Yargıç tarafından cinayet olduğu söylenmeyen hiçbir ölüme-yol-açıcı eylem cinayet olmaz, yargıç tarafından yasalara aykırı bir biçimde ölüme-yol-açıcı eylemde bulunduğu söylenmeyen hiçbir kimse katil olmaz. “*a* kişinin, yasaların cinayet olarak tanımladığı şekilde *b* kişinin hayatının sonlanmasına yol açtı” sözlerinin, *a* kişinin hapsedilmesi, belli birtakım haklardan mahrum bırakılması gibi birtakım hukuki sonuçlar yaratması, o sözlerin bir yargıç tarafından söylenmesine bağlıdır. Palmer davasına gelince, bu davada Mahkeme, resmi yargı kararında, Palmer’in büyükbabasını öldürerek cinayet işlemiş olduğu olgusunu, onun suçlu bulunarak hapse mahkum edildiği önceki ceza yargılamasında kanıtlanmış bir olgu olarak almıştır. Bunun için resmi karar metninde onun bu eyleminin yalnızca miras hukuku bakımından yarattığı sonuçları dile getirmiştir.

IX. Bernal’in belirttiği gibi, yargı kararlarının mantıksal yapısı konusunda yapılan çözümlemenin, bir yargı kararı dile getirmek suretiyle yerine getirilen bir yargı ediminin çoklu yapısını ve bu çoklu yapının içerdiği edimler dizisini bize göstermekte yetersiz olduğu tartışma götürmez; ama onun, bu edimler dizisini ortaya çıkarmak üzere söz edimleri kuramından yola çıkarak yapılacak yeni bir çözümleme için bize sağlam bir başlangıç noktası sunduğunu da kabul etmek gerekir.

Bir söz edimi olarak bir yargı ediminde bulunan her yargıcın (ya da mahkemenin), başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmanın koşullarının yerine gelmiş olması şartıyla, her şeyden önce, yargı kararlarının büyük ve küçük öncülleriyle sonuç önermesinde ifadelerini bulan en az üç *düz söz ediminde* bulunması gerekir. Bernal de çalışmasının son bölümünde bu noktayı kendisine çıkış noktası alıyor ve yargı ediminin başarılı ve kusursuz olması için gerekli koşullardan başlayarak bize yargı ediminin bir söz edimi olarak aşağıdaki ayrıntılı çözümlemesini sunuyor.

Ona göre, yargı ediminin başarılı ve kusursuz olması için en azından iki genel koşulu sağlaması zorunludur. İlki yargıcın (ya da mahkemenin) yetkisiyle ilgilidir: Yargıcın (ya da mahkemenin) karar vermek için hukuki bir gücünün ya da hukuki görevinin olması gerekir. Daha somut bir şekilde ifade etmek gerekirse, hukuk sisteminin bir kuralının yargıca (ya da mahkemenin) bu görevi vermesi gerekir. Ayrıca da bu kural geçerli olmalıdır; yani söz konusu kuralın, geçerli normlardan (kurallardan, ilkelerden) oluşan hiyerarşik bir yapı olarak

bir hukuk sisteminin kurumsal çerçevesi içerisinde yer alması gerekir. Yargıca yetki veren kural, ancak bu kurumsal çerçevede, yargıcın (ya da mahkemenin) verdiği kararın bir yargı kararı sayılmasını sağlayabilir. Kararı veren, ilgili davayı çözmek için bir yargı kararında bulunma özel yetkisine sahip değilse gerçekleştirdiği yargı edimi, başarılı ve kusursuz bir yargı edimi sayılamaz: verdiği karar herhangi bir hukuki sonuç yaratmaz.

İkinci koşul, yargı kararlarının biçimi ve ortamıyla ilgilidir. Yargıç (ya da mahkeme) kararını duruşmada vermelidir. Duruşmada da hukukun belirlediği şekil şartları yerine getirilmiş olmalıdır ve duruşmada verilen yargı kararı da aynı şekilde belli şekil şartlarını yerine getirmelidir. Yargılamadaki ya da karardaki ciddi usul hataları yargı kararını geçersiz kılabilir. Söz gelişi, Palmer davasında, kararın geçerliliği, New York Temyiz Mahkemesinin bu davaya bakıp karar vermeye yetkili olmasına, verdiği hükmün bir temyiz için gerekli bütün hukuki formalitelerin yerine getirildiği bir mahkeme sürecinin sonunda yer almış olmasına dayanır. Yargı edimini gerçekleştirirken dile getirilen büyük ve küçük öncüllerle sonuç önermesiyle yerine getirilen edimsöz edimlerine gelince, Bernal yine New York Temyiz Mahkemesinin Palmer davasındaki resmi karar metninden yola çıkarak onları da bize şöyle sunuyor:

X. Bernal, Mahkeme resmi karar metninde akılyürütmesinin büyük öncülü olan $(x)(\text{Ö}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesini *GHK* gibi genel bir hukuk kuralı olarak dile getirmek suretiyle en azından şu dört edimde bulunduğunu belirtiyor. Birinci olarak, o *GHK* kuralının, hukuk kaynaklarının mevcut bir davada başvurulabilecek en uygun yorumu olduğu kesinlemede bulunur. İkinci olarak, bu *GHK* kuralı en azından eldeki hukuk sisteminde mevcut olmayan bir kural olduğu için, yeni bir hukuk kuralı yaratır. Üçüncü olarak yarattığı bu yeni hukuk kuralını gelecekteki davalar için bir emsal kılar. Dördüncü olarak da, onu davayı çözerken büyük öncül olarak kullanır. Bu dört edim ise, Searle'ün edimsöz güçleri sınıflamasına göre biri kesinleyici ikisi beyan sınıfına giren üç edimsöz gücüne karşılık gelmektedir.

Bernal'e göre kesinleyici olan, özel bir tür kesinleyicidir: 1 önermesi olarak *GHK* gibi genel bir hukuk kuralı dile getiren yargıç, bu kuralın mevcut dava açısından hukuk kaynaklarının en uygun yorumu olduğunu söylerken, içerisinde yaşadığı dünyanın normatif bölümüyle ilgili bir betimleme yapar. Daha açık bir deyişle, dile getirdiği genel kuralın geçerli olduğu hukuk sistemini betimler. Nitekim, Palmer davasının kararında da New York Temyiz Mahkemesi yasaların amacı, yasa yapıcının niyeti, akılcı yorum ilkesi, örfi hukukun genel ilkeleri hakkında birtakım temellendirmeler ortaya atarak "Hiç kimsenin sahtekarlık yaparak çıkar elde etmesine, yasaya aykırı fiilde bulunarak üstünlük kazanmasına, ya da cinayet

işleyerek mal edinmesine izin verilemez” demektedir; bunu da “bir kişi, öldürmüş olduğu atadan ya da hayırseverden miras ya da vasiyet yoluyla mal edinemez” kuralının $((x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinin), Palmer davası gibi davalar için en uygun hukuk yorumu olduğunu savını temellendirmek için kullanmaktadır. Bu temellendirme hukuk alanının, daha başka bir deyişle, hukuk uygulamalarının bir betimini gerektirir. Yasalar, yasa yapıcıların niyeti, yorum yöntemleri ve örfi hukukun genel ilkeleri de bu hukuk uygulamalarının parçalarıdır.

Bernal dünyanın normatif olan bölgesinin bu betiminin bir değer boyutunun da oluşuna dikkat çeker. Ona göre, yargıç 1 öncülünü mevcut davayı çözecek yasaların ve öteki hukuk kaynaklarının en uygun yorumu olarak ortaya atarken bunu yine o yasalara ve o öteki hukuk kaynaklarına dayanarak yapar. Bunlar yargıcın ortaya attığı yorumun, yargı kararında açıkça yer dile getirdiği nesnel dayanaklarıdır. Ama yorumunun bir de öznel bir dayanağı daha vardır: yasaların temeli olan moral değerler hakkındaki kendi kişisel görüşleri. Bunun için 1 öncülünü dile getiren yargıç, gerisinde moral bir değerlendirme yatan bir kesinlemede bulunur.

Mahkemenin 1 önermesini dile getirmek suretiyle gerçekleştirdiği bu birinci edimin edimsöz ereğini dünyanın normatif olan bölümünü betimlemek olarak belirleyen Bernal, bu edimin “hazırlayıcı koşulunu” Mahkemenin $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ olduğu konusunda birtakım gerekçelere sahip olması; “önerme içeriği koşulunu” $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinin mevcut dava açısından hukuk kaynaklarının en uygun yorum olması; “içtenlik koşulunu” ise Mahkemenin $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ yorumunun uygun olduğuna inanması olarak belirler.¹⁷ Edimin uydurma doğrultusu dünyadan-sözedir: yargı kararının gerekçe bölümünde dile getirilen önermeler dünyaya, daha doğrusu dünyanın normatif olan bölümüne uydurulur. Bu kesinleme ediminde niyet edilen etkisöz etkisine, yani bu edimle muhataplarda yaratılmak istenen duygu ya da düşünceye gelince, o da davanın bütün taraflarında, bütün hukukçularda ve bütün bir

---

¹⁷ Bernal bu son koşulla ilgili olarak ortada bir uygunluk ölçütü sorunu olduğuna da dikkat çekiyor: $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ şeklindeki genel hukuk kuralının dayandığı hukuk kaynakları çerçevesinde uygun yorum olması yeterli midir, yoksa bu genel kuralın ayrıca adalet de uygun olması gerekli değil midir? Söz edimleri kuramı, içtenlik koşulunu, yargıcın ya da mahkemenin yargı kararında büyük öncül olarak dile getirdiği genel hukuk kuralının mevcut hukuk kaynakları çerçevesinde uygun yorum olduğuna inanması olarak belirlemektedir. Ama bu kesinleme ediminin başarılı ve kusursuz bir edim olması için yargıcın ya da mahkemenin, ayrıca, en uygun yorum olarak ortaya attığı genel kuralın adalet de uygun olduğuna da inanması gerekmez mi? Bir yargıç ya da mahkemenin yargı kararına dayanak yaptığı genel bir hukuk kuralının mevcut hukuk kaynaklarına uygun olduğuna ama adalet de uygun olmadığına inanması halinde başarılı bir yargı ediminde bulunmuş olduğunu söylemek mümkün müdür? Bernal, hukuk ile adalet kavramları arasında zorunlu bir bağ görüp görmemeye bağlı olarak bu sorulara hem olumlu hem olumsuz bir yanıt verilebileceğini belirtiyor: böyle bir bağın olmadığı görüşünü savunan söz gelişi pozitivist bir hukukçu ilkinde gerekli olmadığı, ikincisine ise mümkün olduğu yanıtını verirken; böyle bir bağın olduğu görüşünde olan bir başka hukukçu onun tam tersi yanıtı verecektir. Bkz Bernal, 2007, s. 18-19.

toplumda, $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ şeklindeki genel kuralın, mevcut davada hukuk kaynaklarının en uygun yorumu olduğu inancı ya da düşüncesi yaratmaktadır.

Bernal'in, Mahkemenin 1 öncülünü dile getirdiğinde, Searle'un edimsöz güçleri sınıflamasına göre gerçekleştirdiğini belirttiği beyan gücündeki iki edimsöz edimine gelince, ona göre Mahkeme bunlardan birincisinde $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan genel bir hukuk kuralı yaratır. Bir beyan edimi olarak bu edimin edimsöz ereği, dile getirilen önermenin, (New York Temiz Mahkemesinin gerçekleştirdiği yargı edimi örneğinde $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinin) ifade ettiği dil-dışı, ya da Searle'un diğer bir adlandırmasıyla "kurumsal" olguyu yaratmaktadır. Mahkeme böylece mevcut hukuk sisteminde bir değişiklik yaparak ona $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan yeni bir hukuk kuralı ekler. Mahkemenin kendisini dile getirdiği anda mevcut hukuk sisteminde varlık göstermeye başlayan genel bir hukuk kuralıdır bu. Böyle bir ekleme yapmak suretiyle de Mahkeme mevcut hukuk sistemine eklediği o yeni hukuk kurulanı gelecekteki davalar için bir emsal olarak ortaya koyar ve Palmer davasında ona büyük öncül olarak başvurur.

Bernal'e göre, Mahkemenin 1 öncülünü dile getirmek suretiyle gerçekleştirmiş olduğu beyan gücündeki ikinci edim, işte kendi yaratmış olduğu genel hukuk kuralına Palmer davasında başvurması edimidir. Bunu yapmakla da Palmer davasının $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan genel hukuk kuralı çerçevesinde karara bağlanmış olması şeklinde başka bir kurumsal olgu yaratmış olur.

Beyan gücündeki bu iki edimin uydurma doğrultusu sözden-dünyadır. Daha açık bir deyişle, sözden dünyanın normatif bölümüdür: her iki edim yoluyla da dünyanın normatif olan bölümü, ona $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan ve her ikisi de birer hukuk olgusu olan iki yeni kurumsal olgu eklenerek $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesine uydurulur.

XI. Bernal'e göre, Mahkemenin yürüttüğü akılyürütmede küçük öncül olarak aldığı $\ddot{O}p$ önermesi (2 önermesi) bir olgu bildirimidir ve Mahkeme bu önermeyi dile getirilmek suretiyle her şeyden önce, kanıtlara göre $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinin ön-bileşeninde ifadesini bulan olgunun meydana gelmiş olduğu yollu bir olgu bildirimde bulunur: kanıtlara göre Palmer (p) vasiyette bulunan kişiyi önceden planlayarak öldürmüştür ($\ddot{O}$). Elbette New York Temyiz Mahkemesi, bir üst mahkeme olduğu için $\ddot{O}p$ iddiasında bulunmak gibi bir olgu bildiriminde bulunurken, kanıtlarla ilgili doğrudan bir değerlendirme yapmamış, Palmer'in daha önce yargılandığı ceza hukuku davasında kendisine "olgu-bulucu" işlevi verilmiş olan jürinin eldeki kanıtlar ışığında yapmış olduğu $\ddot{O}p$ şeklindeki olgu saptamasını olduğu gibi almıştır. Ancak mahkeme bunu yapmakla, yani yetkilendirilmiş bir jürinin olgu saptamasını

kendi yargı kararında yinelemekle bir kez daha aynı olgu saptamasında bulunmuş olmaz yalnızca, bunun yanı sıra hem (tıpkı kendisinden önce jürinin de yaptığı gibi) $\ddot{O}p$ önermesinde ifadesini bulan kurumsal bir olgu da yaratır, hem de $\ddot{O}p$ önermesini akılyürütmesinin küçük öncülü yapar.

Bernal, Mahkemenin yargı kararında küçük öncül $\ddot{O}p$ önermesini dile getirmek suretiyle yaptığı bu üç şeyin, büyük öncül $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesini dile getirdiğinde olduğu gibi biri kesinleme, diğer ikisi beyan sınıfına giren üç farklı edimsöz gücüne karşılık geldiği düşüncesindedir. İlki gözleme dayalı bir kesinleme edimidir: Mahkeme $\ddot{O}p$ önermesini dile getirirken, yani p kişinin $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesinde ifadesini bulan genel hukuk kuralında tarif edilen $\ddot{O}$ fiilini gerçekleştirmiş olduğunu söylerken aslında dünyada meydana gelen bir olayı betimlemektedir. Ancak bu, doğrudan tanıklığa dayalı olmadığı için Mahkemece yapılan dolaylı bir betimlemedir. Dolayısıyla Mahkeme p kişinin bir fiilde bulunduğunu ve bu fiilin büyük öncülün ön-bileşeninde ifadesini bulan $\ddot{O}$ fiiline karşılık geldiğini dolaylı bir şekilde kesinlemektedir. Ancak bu kesinlemede de, tıpkı $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ içerikli önceki kesinlemede olduğu gibi, bir değer boyutu bulunmaktadır: Mahkeme kanıtların gösterdiği şeyi betimlemekle kalmamakta, ayrıca bir de o kanıtların ilgili fiille bağlantıları ve güvenilirlikleriyle ilgili normatif ölçütlere dayalı bir değerlendirmede bulunmaktadır.

Bu kesinleme sınıfına giren bu edimsöz ediminin hazırlayıcı koşulu, Mahkemenin $\ddot{O}p$ olduğuna birtakım gerekçelerinin olduğudur. İçtenlik koşulu, en az iki tanedir. Birincisi, mevcut kanıtlar ışığında sanığın suçlu olduğunu kabul etmekte Mahkemenin kendisinin haklı olduğuna inanmasıdır. Ama bu yeterli değildir, ikinci olarak, Mahkemenin bir de failin *gerçekten de* suçlu olduğuna inanması, yani sanığın *gerçekten de* işlediği bir fiilin olduğuna ve bu fiilin *gerçekten de* büyük öncülün ifade ettiği genel hukuk kuralında ön-bileşeninde belirtilen fiilin bir örneği olduğuna inanması gerekir. Çünkü Mahkemenin bir yandan $\ddot{O}p$ kesinlemesinde bulunması, bir yandan da p kişinin $\ddot{O}$ fiilinin, büyük öncülün ön-bileşeninde belirtilen fiilin bir örneği olduğuna inanmadığını söylemesi durumunda ortaya şöyle bir paradoks çıkacaktır: $\ddot{O}p$ olduğu kanıtlandı, ama $\ddot{O}p$ önermesi yanlış, çünkü $\ddot{O}$ aslında meydana gelmedi, ya da çünkü $\ddot{O}$ büyük öncülün ön-bileşeninde belirtilen fiilin bir örneği değil.

$\ddot{O}p$ demek suretiyle yerine getirilen kesinleme ediminin uydurma doğrultusuna gelince, bu edimin uydurma doğrultusu dünyadan-sözedir: dile getirilen önerme dünyaya uydurulur. Çünkü bu edimin ereği, küçük öncül olarak dile getirilen önermeyle, dünyanın mevcut kanıtlara uygun bir betimini yapmaktır. Bu edimde niyet edilen etkisöz etkisi ise,

yargılamadaki bütün taraflarda, bütün hukukçularda ve toplumun geri kalan bölümünde, kanıtlara göre $\ddot{O}$ fiilinin gerçekten meydana geldiği ve bu fiilin büyük öncülde ifadesini bulan genel hukuk kuralında belirtilen fiilin bir örneği olduğu inancının ya da düşüncesinin oluşmasını sağlamaktır.

Bernal'e göre, Mahkeme, tıpkı büyük öncülü oluşturan $(x)(\ddot{O}x \rightarrow \sim Vx)$ önermesini dile getirdiğinde olduğu gibi, küçük öncülü oluşturan $\ddot{O}p$ önermesini dile getirdiğinde de, ikisi de beyan gücünde olan iki edimsöz ediminde daha bulunur: $\ddot{O}p$ önermesinin ifade ettiği yeni bir kurumsal olgu yaratır ve mevcut davayı $\ddot{O}p$ küçük önermesi temelinde hükme bağlamak gibi bir başka kurumsal olgu daha yaratır. Bunlardan ilkinde edimsöz ereği, dünyada, dile getirilen önermenin ifade ettiği durumu yaratmaktır. Burada Mahkeme, bir olgu-bulucu işleviyle, mevcut hukuk sisteminde bir düzenleme yaparak o hukuk sisteminin resmen tanıdığı olgular kümesine yeni bir olgu daha ekler ve failin yasal statüsünü değiştirir. Küçük öncülü dile getirdiği andan itibaren önermede belirtilen fiil hukuk sistemi tarafından resmen faile yüklenir ve onun bu fiilinin büyük öncülün ifade ettiği genel hukuk kuralında belirtilen fiilin bir örneği olduğu resmen ilan olunur. Mahkeme, yetkisini kullanarak, failin fiilinin gerçekleştiğini ve onun bu fiilinin genel kuralın belirttiği fiile uygun düştüğünü ilan eder. Bunu yapmakla da faile yöneltilen suçlama kurumsal bir olgu haline gelir: eylemiyle büyükbabasının ölümüne yol açan Palmer, bir cinayet işlemiş olur. Bernal, kurumsal olguların bir tür "hukuk sertifikaları" olduğunu; fizik olguların, ancak ve ancak hukuk kaynaklarının belirlediği şekil şartları yerine getirilerek gerçekleştirilen bir yargılama sürecinin sonunda verilen böyle "hukuk sertifikaları"yla kurumsal olgular haline geldiğinin altını çizer. Bernal'e göre, bütün bunlar ayrıca, $\ddot{O}p$ önermesini dile getirmek suretiyle gerçekleştirilen beyan ediminin neden gelecek davalar için bir emsal gücünde olduğunu; Mahkemenin mevcut davayı çözmek için neden bu $\ddot{O}p$ önermesini kullanmak zorunda olduğunu da açıklamaktadır.

Mahkemenin, p kişinin $\ddot{O}$ fiilini gerçekleştirmiş olması kurumsal olgusunu yarattığı bu beyan edimi ile bu p kişinin yargılandığı davanın bu $\ddot{O}p$ kurumsal olgusu temelinde hükme bağlanmış olması kurumsal olgusunu yarattığı ikinci beyan ediminin uydurma doğrultuları, sözden-dünyayadır: dünya, dile getirilen önermeye uygun hale getirilir. İlkinde dünyaya (mevcut hukuk sistemine) $\ddot{O}p$ önermesinin ifade ettiği yeni bir kurumsal olgu eklenmekte, ikincisinde ise dünyaya (mevcut hukuk sistemine) bir davanın bu $\ddot{O}p$ kurumsal olgusu temele alınarak çözülmüş olması gibi bir başka kurumsal olgu daha eklenmektedir.

XII. Bernal'e göre, Mahkeme, yargı kararında "vasiyetnamenin ve vasiyetnamede belirtilen Palmer'e vasiyet edilen mülkün mülkiyet hakkının Palmer'e aktarılması işleminin hükümsüz ilan edilmesine ve büyükbabayı öldürme suçu nedeniyle Palmer'in büyükbaba tarafından ona bırakılan mülk üzerindeki her türlü hak ve menfaatten mahrum bırakılmasına" sözlerinde örtük olan ifadesini bulan $\sim Vp, (x)(\sim Vx \rightarrow MHGx), MHGp$ önermelerini dile getirmek suretiyle de iki şey birden yapmaktadır: birtakım yeni hukuki durumlar yaratır, yani tarafların yasal statülerini, ya da tarafların hukuki ilişkilerini yeniden belirler. İkinci olarak da belli birtakım yetkililere taraflara yönelik olarak belli birtakım işler buyurur. Palmer davası çerçevesinde daha açık bir biçimde dile getirmek gerekirse, Mahkeme $\sim Vp, (x)(\sim Vx \rightarrow MHGx), MHGp$ önermelerinde ifadesini bulan, vasiyetnamede Palmer'e bırakılan mülklerin Palmer'e verilmeyerek vasiyetin ve Palmer'in o vasiyetten doğan mülkiyet hakkının geçersiz ilan edilmesi hukuki sonuçlarına hükmetmektedir. Bu hükümle de bir yandan ilgili mülklerin zilyetliğiyle ilgili yeni bir hukuki durum yaratırken bir yandan da vasiyeti yürütmekle yetkili olanlara vasiyeti yürütmeme emri vermektedir. Tıpkı ceza hukuku davalarında sanığı suçlu bulup hapse mahkûm eden bir mahkemenin ya da yargıcın, bu mahkûmiyet kararıyla, aynı zamanda, yasaların yetkili kıldığı kişilere, hapse mahkûm edilen kişiyi cezaevine koymaları emri vermiş olması ve söz konusu kişiyle ilgili yeni bir hukuki statü yaratmış olması gibi. Tıpkı sözleşme hukuku davalarında taraflardan birinin uğradığı zararın tazminine hükmeden bir mahkemenin ya da yargıcın, bu kararıyla, aynı zamanda, yine yasaların yetkili kıldığı kişilere bu zararın tazmininin sağlanması emri vermiş olması ve söz gelişi zararın tazmini amacıyla zarara uğratan kişinin mal ve mülkleriyle ilgili yine bir hukuki durum yaratmış olması gibi.

Bernal, Mahkemenin resmi karar metninde sonuç önermesini dile getirmek suretiyle yaptığı bu iki şeyin, iki farklı edimsöz gücüne karşılık geldiği görüşündedir. Bunlardan ilki beyan gücündedir: Mahkeme $\sim Vp, (x)(\sim Vx \rightarrow MHGx), MHGp$ önermelerini dile getirmek suretiyle, bu önermelerin ifade ettiği ve her biri kurumsal bir olgu olan yeni hukuki durumlar yaratmaktadır: Palmer'in vasiyetten doğan mülkiyet hakkının geçersiz olması ve buna bağlı olarak vasiyetnamede ona bırakılan mülklerin Palmer'e verilmemesi durumlarını meydana çıkarmaktadır.

Mahkemenin aynı önermeleri dile getirmek suretiyle yerine getirmiş olduğu ikinci edim ise, bir emir olmasının da göstermiş olduğu gibi, yöneltici sınıfına girmektedir. Bu edimin, verilen emrin muhataplarına, Palmer hakkında verilen yaptırımları uygulama sorumluluğu yükler. $\sim Vp, (x)(\sim Vx \rightarrow MHGx), MHGp$ önermelerinin, onların dile getirildikleri

an itibarıyla henüz uygulanmamış olan, dolayısıyla o andan sonra uygulanacak olan birtakım fiilleri ifade ediyor olmaları, bu edimin önerme içeriği koşuludur. Edimin hazırlayıcı koşulu, Mahkemenin verdiği yaptırım kararını uygulama emrini verdiği ilgili kişinin hem fiilen hem de hukuken bu yaptırımı uygulama gücüne sahip olması, Mahkemenin de böyle olduğunu varsayıyor olmasıdır. Edimin içtenlik koşulu, Mahkemenin karar verdiği yaptırımların gerçekten de faile uygulanması isteği ya da arzusunda olmasıdır. Edimin uydurma doğrultusuna gelince, sözden-dünyadır, yani $\sim Vp$, $(x)(\sim Vx \rightarrow MHGx)$, $MHGp$ önermelerinin ifade ettiği yaptırımlar uygulanmak suretiyle dünya dile getirilen bu önermelere uydurulmaya çalışılır.

Bernal, bunlara ilave olarak, kimi durumlarda, örneğin ceza ve sözleşme hukuku davalarında $\sim Vp$, $(x)(\sim Vx \rightarrow MHGx)$, $MHGp$ önermelerini söylemek suretiyle, mahkeme ya da yargıcın faille ilgili olumsuz bir duygusunu da dışavurduğu, dolayısıyla Searle'ün dışavurucu dediği türden bir edimde daha bulunduğu düşünülebileceğini ileri sürmektedir: Ceza hukuku davalarında karar bir ayıplama ya da kınamayı da içerir ve bu ayıplama ya da kınama da, edimin etkisöz etkisi olarak kabul edilebilecek, bir pişmanlık ya da utanma duygusu duymasını sağlayıp failin “düzelmelerini” sağlamanın bir ilk adımı olarak kabul edilebilir.

IX. Austin ile Searle'ün söz edimleri kuramı çerçevesinde yargıçların gerçekleştirdikleri yargı edimi konusunda, bu edimin içerisinde yer aldığı edimsöz sınıfı üzerinden bize söyledikleri çok genel olabilir. Bernal'in söz edimleri kuramından yola çıkarak yargıçların yerine getirdikleri yargı edimi konusunda bize sunduğu yukarıdaki ayrıntılı çözümleme birtakım düzeltmeler isteyebilir. Ama bu ikisi, insanın hukuk, siyaset, etik, estetik ve zanaat alanlarında yapıp-ettiklerini genel bir ilkenin terazisinde tartma edimi olarak yargı ediminin genel yapısı hakkında bize çarpıcı bir model sunuyor.

Bu modele göre¹⁸ yargı edimi, bir şeyler söylemek suretiyle yerine getirilen bir dil edimi anlamında bir söz edimi, ya da daha teknik ifadesiyle bir edimsöz edimdir: bir insanın yapıp-ettiklerini genel bir ilkenin terazisinde tartmak isteyen biri, bunu birtakım şeyler

¹⁸ Bernal yargı ediminde bulunan yargıçların, bu edimde bulunarak muhataplarında belli birtakım duygu, düşünce ya da davranış şekli yaratmayı da amaçladığını varsayarak, yargı ediminin altında yer alan edimlerden bazılarının (aşağıdaki 1a, 2a ve 3a edimlerinin) bir sonucu olarak muhataplarda ortaya çıkarılmak istenen duygu, düşünce ya da davranış şekillerine de çözümlemesinde yer veriyor. Yukarıda III. bölümde belirtildiği üzere, söz edimleri kuramı, muhatapın duygu, düşünce ve davranışlarını etkileme ediminin, ya da kuramın tercih ettiği adlandırılmayla “etkisöz edimi”nin dilin sözdizim, anlam ve kullanım kurallarının dışında bir işleyişe sahip olduğunu savunur ve bu nedenle de onun düzsöz ve edimsöz edimlerinin olduğu anlamda dilsel bir edim olmadığını söyler. Bunun için, Bernal'in çözümlemesinin bir parçası olan etkisöz edimi, hukuk, siyaset, etik, estetik ve zanaat alanlarında karşımıza çıkan yargı ediminin genel bir dilsel çözümlemesini sunmayı amaçlayan bu yazıda hesaba katılmadı.

söylemeden, yani bir dizi düzsöz ediminde bulunmadan yapamaz. Fakat birtakım şeyler söylemek de tek başına yeterli değildir: biri, ancak ve ancak bulunduğu özel yargı ediminin varlığını gerekli kıldığı “kurum”un belirlediği belli birtakım koşulların yerine gelmiş olması şartıyla, birtakım şeyler söylerken o özel yargı ediminde bulunmuş sayılabilir. Başarılı ve kusursuz bir yargı edimi ise şu üç şeyi dile getirmeyi gerektirir:

(1) x gibi herhangi birinin yapıp-etmiş olduğu şeyin, terazisinde tartılacağı, K koşullarını karşılayan bir şey yapıp-etmesi halinde x 'in yapıp-ettiği o şeyle ilgili olarak S sonucuna hükmedilmesi gerektiğini söyleyen GI gibi genel bir ilke;

(2) a gibi belirli birinin GI genel ilkesinde sözü edilen K koşullarını karşılayan bir şey yapıp-etmiş olduğunu;

(3) a gibi o belirli birinin GI genel ilkesinde sözü edilen K koşullarını karşılayan bir şey yapıp-etmiş olmasının bir neticesi olarak S sonucuna hükmedilmiş olduğu.

Bunlar yargı ediminde bulunan kişinin gerçekleştirilmesi gereken düzsöz edimleridir. Bu kişi, bulunduğu özel yargı ediminin varlığını gerekli kıldığı “kurumun” belirlediği koşullarda bu üç düzsöz ediminde bulunmak suretiyle, Bernal’in saptamasıyla

$$(1)(x)(Kx \rightarrow Sx)$$

$$(2)Ka$$

$$(3)Sa \quad \text{MP (1,2)}$$

şeklinde bir çıkarım gerçekleştirerek yerine getirdiği o özel yargı ediminin oluşturucuları olan şu edimsöz edimlerinde bulunur:

(1) $(x)(Kx \rightarrow Sx)$ genel ilkesini dile getirirken, edimsöz gücü kesinleme olan bir, edimsöz gücü beyan olan iki söz ediminde bulunur:

(1a) $(x)(Kx \rightarrow Sx)$ olduğu yollu bir kesinleme ediminde bulunur.

(1b) Bulduğu özel yargı ediminin varlığını gerekli kıldığı kurum çerçevesinde $(x)(Kx \rightarrow Sx)$ önermesine karşılık gelen yeni bir kurumsal olgu yadır.

(1c) $(x)(Kx \rightarrow Sx)$ önermesinin ifade ettiği genel ilkeyi, çıkarımının büyük öncülü yapar.

(2) Ka önermesini dile getirirken, yine edimsöz gücü kesinleme olan bir, edimsöz gücü beyan olan iki söz ediminde bulunur:

(2a) Ka olduğu yollu bir kesinlemede bulunur.

(2b) Bulunduğu özel yargı ediminin varlığını gerekli kıldığı kurum çerçevesinde *Ka* önermesine karşılık gelen yeni bir kurumsal olgu yaratır.

(2c) *Ka* önermesinde ifadesini bulan olgu bildirimini, çıkarımının küçük öncülü yapar.

(3) *Sa* önermesini dile getirirken, edimsöz güçleri beyan ve yöneltici olan iki söz ediminde bulunur:

(3a) Bulunduğu özel yargı ediminin varlığını gerekli kıldığı kurum çerçevesinde *Sa* önermesine karşılık gelen yeni bir kurumsal olgu yaratır.

(3b) Belli birtakım üçüncü kişilere ya da bireylere bu *Sa* önermesinin ifade ettiği kurumsal olgunun gerektirdiği belli birtakım işleri yapma sorumluluğu yükler.

Elbette, söz edimleri kuramından ve bu kuramdan yola çıkan bir hukuk kuramcısının kendi alanında gerçekleştirilen yargı edimlerinin yapısıyla ilgili çözümlenin bize sunduğu şey, yalnızca bir *model*: her model gibi, modeli olduğu şeyin, yani *genel* yargı ediminin dış sınırını veriyor, bu sınırın *içerisinde* yer alan *özel* yargı edimleriyle ilgili *özel* ayrıntılar vermiyor. Dolayısıyla bu modelin, hukuka, siyasete, etiğe, estetiğe ve zanaata özgü yargı edimlerinin ortak noktasını sorgulamak isteyenlere şunları söylediği ileri sürülebilir:

Yargı edimi, bir insanın yapıp-ettiklerini genel bir ilkenin terazisinde tartma edimidir ve ancak bir dizi önerme dile getirmek suretiyle gerçekleştirilebilir. Bir yargı ediminde bulunmak üzere birtakım önermeler dile getiren kişi ise o önermeleri dile getirirken edimsöz gücü aynı içeriği farklı olan bir dizi söz edimiyle içeriği aynı edimsöz gücü farklı olan başka bir dizi söz ediminde bulunur. Başarılı ve kusursuz bir biçimde bir yargı ediminde bulunan birinin, hangi söz edimlerinde bulunduğunu mu soruşturmak istiyorsun? Önce o kişinin başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmak için dile getirmesi gereken önermelerin hangileri olduğunu, sonra da bu önermeleri dile getirmek suretiyle gerçekleştirdiği edimlerin hangileri olduğunu sorgula!

Bu modelin, her model gibi, modeli olduğu şeyin, yani yargı ediminin dış sınırını vermesi, bu sınırın içerisinde yer alan özel yargı edimleri konusunda özel ayrıntılar vermemesi bir zayıflık olarak görülebilir. Ama modelin, özel yargı edimlerinin özel ayrıntılarını soruşturmak isteyenlere, o ayrıntılara ulaşmak için bir yönerge sunmak gibi güçlü bir yanı da var. Bize diyor ki:

Her özel yargı edimi özel bir "kurum"un varlığını gerekli kılar ve ancak o özel "kurum"un çizdiği sınırlar içerisinde gerçekleştirilebilir: Söz gelişi, bir bireyin bir başka bireye ettiğini hukukun ilkelerinin terazisinde tartmak, yani hukuk alanında bir yargı ediminde bulunmak, ancak ve ancak, hukuk kaynaklarında kendisini gösteren bir hukuk sisteminin çizdiği sınırlar içerisinde gerçekleştirilebilir. Bir yargıcın

başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunması, tarttığı fiili de o fiili tartarken kullandığı genel ilkeyi de tartımının sonunda ulaştığı sonucu da hukuk sisteminin içinden dile getirmesine bağlıdır. Bu nedenle, siyaset alanında başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmanın varlığını gerekli kıldığı kurumu mu arıyorsun? Bir bireyin iktidar karşısında ettiği bir şeyi siyasetin ilkelerinin terazinde başarılı ve kusursuz bir biçimde tartmak isteyen birinin, tarttığı fiili, o fiili tartarken başvurduğu genel ilkeyi, ve tartımının sonunda vardığı sonucu bildirirken dilinin içerisinde kalmaya özen göstermek zorunda olduğu kaynakların hangileri olduğunu¹⁹ sorgula! Etik alanında başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmanın varlığını gerekli kıldığı kurumu mu arıyorsun? Bir kişinin bir başka kişiye ettiği bir şeyi etiğin ilkelerinin terazinde başarılı ve kusursuz bir biçimde tartmak isteyen birinin, tarttığı eylemi, o eylemi tartarken başvurduğu genel ilkeyi, ve tartımının sonunda vardığı sonucu bildirirken dilinin içerisinde kalmaya özen göstermek zorunda olduğu kaynakların hangileri olduğunu²⁰ sorgula! Estetik alanında başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmanın varlığını gerekli kıldığı kurumu mu arıyorsun? Bir kişinin yarattığı bir yapıtı estetiğin ilkelerinin terazisinde başarılı ve kusursuz bir biçimde tartmak isteyen birinin, tarttığı yapıtı, o yapıtı tartarken başvurduğu genel ilkeyi, ve tartımının sonunda vardığı sonucu bildirirken dilinin içerisinde kalmaya özen göstermek zorunda olduğu kaynakların hangileri olduğunu²¹ sorgula! Zanaat alanında başarılı ve kusursuz bir yargı ediminde bulunmanın varlığını gerekli kıldığı kurumu mu arıyorsun? Bir kişinin meydana getirip başkalarının kullanımına sunduğu bir ürünü zanaatın ilkelerinin terazisinde başarılı ve kusursuz bir biçimde tartmak isteyen birinin, tarttığı ürünü, o ürünü tartarken başvurduğu genel ilkeyi, ve tartımının sonunda vardığı sonucu bildirirken dilinin içerisinde kalmaya özen göstermek zorunda olduğu kaynakların hangileri olduğunu²² sorgula!

---

¹⁹ Ayrıntılı bir irdeleme ve temellendirme istiyor ama siyaset alanında bir yargı ediminde bulunulduğunda, tartımda dilinin içerisinde kalmaya özen gösterilmesi gereken kaynakların siyaset kuramları ve siyaset felsefesi külliyatı olduğu söylenebilir.

²⁰ Yine ayrıntılı bir irdeleme ve temellendirme istiyor ama etik alanında, tartımda dilinin içerisinde kalmaya özen gösterilmesi gereken kaynakların etik kuramları ve etik külliyatı olduğu söylenebilir.

²¹ Bu kaynakların da, benzer şekilde, sanat kuramları ve sanat felsefesi külliyatı olduğu söylenebilir.

²² Bu kaynakların ise gelenek ve yaşamın bizzat kendisi olduğu söylenebilir.

KAYNAKÇA

- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
Türkçesi (2009) *Söylemek ve Yapmak*, R. L. Aysever, İstanbul: Metis Yayınevi.
- Aysever, R. L. (2000). Dil Felsefesi, Söz Edimleri Kuramı ve John R. Searle. Searle 2000 içinde, 7-72.
- Aysever, R. L. (2009). “Söylemek ve Yapmak’a Sunuş”. Austin 2009 içinde, 9-32.
- Bernal, C. J. (2007). A Speech Acts Analysis of Judicial Decisions. *European Journal of Legal Studies*, 2(1) 1-24. Erişim: <http://www.ejls.eu/2/34UK.pdf>
- Searle, J. R. (1968). Austin on Locutionary and Illocutionary Acts. *Philosophical Review*, 77 (4) 405-424.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press. Türkçesi (2000), R. L. Aysever (Çev.), *Söz Edimleri*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Searle, J. R. (1978a). *Expression and Meaning*. Cambridge: Cambridge University Press. Türkçesi (2011), *Söylemek ve Anlatmaya Çalışmak*, R. L. Aysever (Çev.), Ankara: BilgeSu Yayınları.
- Searle, J. R. (1978b). Mind and Language. W. L. Megav (Ed.), *Prospects of Man: Communication*, Toronto: York University Press, 27-58.
- Searle, J. R. (1989). How Performatives Work?” *Linguistics and Philosophy*, 12(5) 535-558.
- Searle, J. R. (1995). *The Construction of Social Reality*. Londra: Penguin Books.
- Searle, J. R. (2008). Language and Social Ontology. *Theory and Society*, 37(5) 443-459.
- Searle, J. R. (2010). *Making the Social World: The Structure of Human Civilization*. Oxford: Oxford University Press.
- Searle, J. R. (2012). Human Social Reality and Language. *Phenomenology and Mind*, No.2. 26-39.
- Searle, J. R., Vanderveken, D. (1985). *Foundations of Illocutionary Logic*. (Cambridge: Cambridge University Press.
- TDK Büyük Türkçe Sözlük (2012). Erişim: <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
- Tuğlacı, P. (1971-1974). *Okyanus Türkçe Sözlük* (3 Cilt). İstanbul: Sermet Matbaası.

